



LOKALNY PLAN REWITALIZACJI DLA GMINY TŁUSZCZ



TŁUSZCZ, GRUDZIEŃ 2015

Przygotowanie dokumentu:
Contract Consulting Sp. z o.o.





Spis treści

CZĘŚĆ I. Wprowadzenie	5
1. Wstęp do Lokalnego Planu Rewitalizacji	5
2. Metodologia opracowania dokumentu	6
CZĘŚĆ II. Diagnoza sytuacji Gminy Tłuszcz	7
1. Podstawowe informacje o Gminie Tłuszcz	7
1.1. Położenie geograficzno-administracyjne	7
1.2. Historia Gminy	8
2. Sfera funkcjonalno-przestrzenna i techniczna	10
2.1. Układ przestrzenny i struktura gruntów	10
2.2. Charakterystyka układu komunikacyjnego	11
2.3. Zaopatrzenie w ciepło i gaz	13
2.4. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	14
2.5. Mieszkalnictwo	15
2.6. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej	16
3. Sfera środowiskowa	17
3.1. Uwarunkowania przyrodnicze	17
3.2. Gospodarka odpadami	18
3.3. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze środowiskowej	19
4. Sfera gospodarcza	20
4.1. Liczba podmiotów gospodarczych i struktura lokalnej gospodarki	20
4.2. Możliwości rozwoju turystyki na terenie Gminy	21
4.3. Bezrobocie na terenie Gminy Tłuszcz	23
4.4. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze gospodarczej	24
5. Sfera społeczna	25
5.1. Struktura demograficzna	25
5.2. Infrastruktura edukacyjna i poziom wykształcenia ludności	30
5.3. Kultura i sport na terenie Gminy	34
5.4. Ochrona zdrowia	37
5.5. Bezpieczeństwo mieszkańców	37
5.6. Pomoc społeczna	37
5.7. Najważniejsze problemy społeczne na terenie Gminy Tłuszcz	41
5.8. Organizacje pozarządowe	44
5.9. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze społecznej	45



CZĘŚĆ III. Zapewnienie zgodności z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie Gminy oraz z dokumentami strategicznych wyższego rzędu	46
1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku	46
2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020	48
3. Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku	51
4. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023	52
5. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tłuszcz	54
6. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tłuszcz na lata 2013-2019	55
CZĘŚĆ IV. Założenia Lokalnego Planu Rewitalizacji	56
1. Cele rewitalizacji i główne kierunki działań	56
2. Charakterystyka obszarów rewitalizacji	59
2.1. Obszar I	59
2.2. Obszar II	60
CZĘŚĆ V. Projekty planowane na obszarach rewitalizacji	62
1. Zestawienie projektów Lokalnego Planu Rewitalizacji	62
2. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Lokalnego Planu Rewitalizacji	79
3. Ramy finansowe Lokalnego Planu Rewitalizacji	80
3.1. Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz innych źródeł zagranicznych	80
3.2. Środki krajowe	83
CZĘŚĆ VI. System wdrażania i monitorowania Lokalnego Planu Rewitalizacji	85
1. Zasady wdrażania i realizacji Lokalnego Planu Rewitalizacji	85
2. Zasady monitoringu i ewaluacji Lokalnego Planu Rewitalizacji	86
2.1. Zasady i tryb monitoringu	86
2.2. Zasady i tryb ewaluacji	86
Spis tabel	88
Spis rysunków	89
Spis wykresów	90



CZĘŚĆ I. Wprowadzenie

1. Wstęp do Lokalnego Planu Rewitalizacji

Rewitalizacja to kompleksowy i zintegrowany proces, który ma na celu poprawę sytuacji gminy lub miasta w sferze społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej na wyznaczonych obszarach, określanych jako obszary zdegradowane. Konieczność przeprowadzania działań rewitalizacyjnych wynika z wysokiej koncentracji negatywnych zjawisk oraz narastających problemów na tych obszarach. Działania te inicjowane są przez samorząd terytorialny i są realizowane przy współpracy z podległymi mu jednostkami, a także z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, grupami mieszkańców i przedsiębiorców oraz instytucjami kultury.

„Lokalny Plan Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz” został sporządzony zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, która określa zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji.

Lokalny Plan Rewitalizacji stanowi spójny dokument strategiczny, który określa sposób wyprowadzenia ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów Gminy poprzez konkretne projekty, prowadzone w sposób spójny i kompleksowy oraz w perspektywie wieloletniej.

Niniejszy dokument składa się z sześciu głównych części, które scharakteryzowano poniżej.

- Część I. Wprowadzenie – zawiera ogólne informacje na temat celu opracowania dokumentu oraz metodologii jego tworzenia.
- Część II. Diagnoza sytuacji Gminy Tłuszcz – prezentuje ogólną charakterystykę bieżącej sytuacji Gminy Tłuszcz w najważniejszych sferach jej działalności oraz identyfikuje najważniejsze problemy w każdej ze sfer.
- Część III. Zapewnienie zgodności z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie Gminy oraz z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu – analizuje powiązania Lokalnego Planu Rewitalizacji z dokumentami, które również mają bezpośredni wpływ na rozwój Gminy oraz obszarów zdegradowanych.
- Część IV. Założenia Lokalnego Planu Rewitalizacji – przedstawia najistotniejsze założenia procesu rewitalizacji, pokazuje jej główne cele i kierunki działań oraz charakteryzuje szczegółowo obszary rewitalizacji.
- Część V. Projekty planowane na obszarach rewitalizacji – wskazuje kluczowe przedsięwzięcia planowane na obszarach rewitalizacji, wraz z ich dokładnymi opisami, celami oraz szacunkowymi kosztami.
- Część VI. System wdrażania i monitorowania Lokalnego Planu Rewitalizacji – przedstawia sposoby wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz oceny ich efektywności.



2. Metodologia opracowania dokumentu

„Lokalny Plan Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz” został opracowany metodą ekspercko-partycypacyjną przy udziale reprezentantów środowisk lokalnych oraz przy wykorzystaniu zróżnicowanych źródeł informacji. W związku z tym można wyróżnić dwie warstwy tworzenia dokumentu: warstwę analityczną oraz warstwę konsultacyjną.

Warstwa analityczna objęła:

- zebranie informacji z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznych, obrazujących obecną sytuację Gminy w poszczególnych sferach jej działalności,
- zebranie informacji od Urzędu Miejskiego w Tłuszczu oraz podległych mu jednostek,
- przeprowadzenie analizy jakościowej i wskaźnikowej mającej na celu wskazanie obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji, a także wskazanie działań mających na celu wyprowadzenie tych obszarów z sytuacji kryzysowej,
- analizę innych dokumentów strategicznych na poziomie Gminy oraz dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

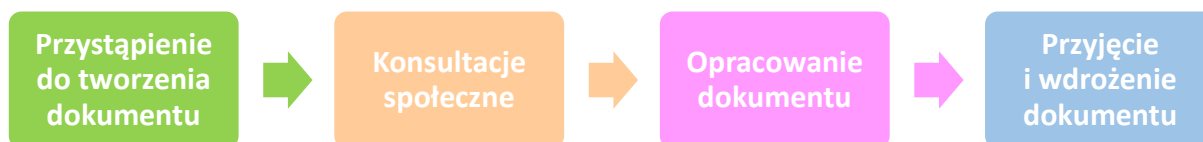
Warstwa konsultacyjna objęła:

- spotkania warsztatowe z przedstawicielami poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Tłuszczu i podległych mu jednostek,
- spotkania z udziałem społeczności lokalnej reprezentującej mieszkańców, przedsiębiorców, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe,
- zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej oraz zbieranie uwag ustnych od przedstawicieli społeczności lokalnej.

Celem konsultacji społecznych było poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do tego, aby planowane w dokumencie działania były z nimi spójne. Ponadto, konsultacje umożliwiały przekazanie wszystkim zainteresowanym podmiotom informacji na temat istoty, celów, zasad i przebiegu procesu rewitalizacji.

Główne etapy procesu opracowywania „Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz” zostały zebrane i przedstawione na poniższym schemacie.

Rysunek 1. Etapy tworzenia Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz



Źródło: opracowanie Contract Consulting.



CZĘŚĆ II. Diagnoza sytuacji Gminy Tłuszcz

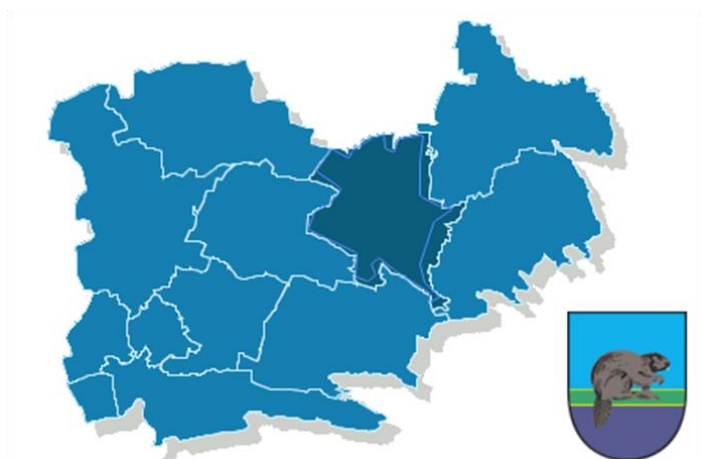
1. Podstawowe informacje o Gminie Tłuszcz

1.1. Położenie geograficzno-administracyjne

Gmina miejsko-wiejska Tłuszcz położona jest w powiecie wołomińskim w województwie mazowieckim, znajduje się w odległości około 30 km na północny wschód od Warszawy i graniczy:

- od północnego wschodu z gminą Jadów,
- od południowego wschodu z gminą Strachówka,
- od południa z gminą Poświętne,
- od zachodu z gminą Klembów,
- od północnego zachodu z gminą Dąbrówka,
- od północy z gminą Zabrodzie położoną w powiecie wyszkowskim.

Rysunek 2. Położenie Gminy Tłuszcz na mapie powiatu wołomińskiego



Źródło: Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Wołominie.

Teren Gminy to część Równiny Wołomińskiej, która jest płaskim obszarem nizinnym upiękaszonym licznie występującymi lasami. Bogata szata roślinna i urozmaicony teren stwarzają korzystne warunki bytowania dla wielu gatunków ssaków i ptaków. Przez znaczną część Gminy przepływa rzeka Cienka z dopływami w II klasie czystości, a z jej wód korzysta głównie rolnictwo. Ze względu na małe uprzemysłowienie Gmina nie należy do obszarów ekologicznego zagrożenia.

Obecnie Gmina Tłuszcz zajmuje powierzchnię 10 300 ha, z czego 15,6% stanowią lasy. Liczba mieszkańców wynosi 19 506 (stan na 31.12.2014), z czego około 40% to osoby zamieszkujące w granicach miasta. Oprócz miasta Tłuszcz w skład Gminy wchodzi 28 sołectw: Białki, Brzeziny, Chrzęsne, Dziecioły, Franciszków, Grabów, Jadwinin, Jarzębia Łąka, Jasienica, Jaźwie, Kozły, Kury, Łysobyki, Miąse, Mokra Wieś, Pawłów, Postoliska, Pólko, Rudniki, Rysie, Stasinów, Stryjki, Szczepanek, Szymanówek, Wagan, Waganka, Wólka Kozłowska, Zalesie.



Rysunek 3. Mapa Gminy Tłuszcz



Źródło: www.pl.wikipedia.org

Ośrodkami wspomagającymi miasto gminne Tłuszcz są miejscowości: Postoliska, Mokra Wieś, Jasienica i Miąse. Pozostałe wsie są pozbawione istotniejszych usług publicznych, a ich mieszkańcy muszą korzystać z usług zlokalizowanych w innych miejscowościach. Szczególna sytuacja występuje w południowej części Gminy, która posiada lepsze powiązania komunikacyjne i funkcjonalne z gminą Poświętne niż z miastem Tłuszcz.

1.2. Historia Gminy

Początki Tłuszcza sięgają 1477 roku, kiedy w lesistej i podmokłej okolicy powstała wieś królewska o nazwie Tłuściec. Wchodziła ona w skład obszernej dzierżawy Chrząsne i należała do parafii Postoliska. W XVI wieku wieś zajmowała około 400 ha i zamieszkiwało ją 250 osób, czyli prawie dziesięciokrotnie więcej niż ówczesny Wołomin. We wsi znajdowały się trzy młyny zbożowe i czwarty, przerabiający miejscową rudę żelaza o niskiej zawartości metalu.

Pomyślność Tłuszcza przerwał „potop” szwedzki w latach 1655-1660, gdy najeźdźcy, oprócz samej Warszawy, spłądowali też okolice stolicy. Kolejne straty przyniosły przemarsze wojsk szwedzkich i polsko-saskich podczas wojny północnej w latach 1700-1721. Po rozbiorach Polski Tłuszcz znalazł się w granicach zaboru austriackiego, a w 1809 roku w Księstwie Warszawskim. W 1813 roku przez wieś przechodziły zwycięskie wojska rosyjskie feldmarszałka Michaiła Kutuzowa, a po uchwałach kongresu wiedeńskiego w 1815 roku Tłuszcz znalazł się w granicach Królestwa Polskiego.



Według spisu z 1827 roku wieś i folwark Tłuszcz miały łącznie 21 domów i 126 mieszkańców. Miejscowość miała połączenie drogowe z Warszawą przez Klembów, Wołomin, Turów i ówczesną wieś Targówek. Leżała na rozległym terenie rolniczym, otoczonym ze wschodu, południa i zachodu wielkimi lasami. Decydujący wpływ na rozwój Tłuszcza wywarła natomiast budowa linii kolejowych. W 1862 roku uruchomiona została kolej warszawsko-petersburska, a w samym Tłuszczu powstała stacja kolejowa i warsztaty kolejowe. W 1897 roku przez Tłuszcz przeprowadzono kolejną linię z Pilawy do Ostrołęki. Zaczął się napływ ludności z okolicznych wsi oraz napływ Żydów, którzy ożywili handel i rzemiosło. W tym okresie Tłuszcz miał już 400 mieszkańców i szkołę początkową. W 1906 roku uruchomiono tu hutę szkła, działającą do 1923 roku, a wieś przekształcała się w osadę typu miejskiego.

Na początku XX wieku Tłuszcz stał się znaczącym ośrodkiem nielegalnego jeszcze ruchu ludowego, zapoczątkowanego na ziemiach polskich w Galicji. Tutaj w latach 1906-1908 mieściła się redakcja radykalnego i lewicowego czasopisma „Siewba”, zbliżonego ideowo do lewicy niepodległościowej, która była skupiona wokół Józefa Piłsudskiego. Inicjatorem założenia czasopisma był rolnik z Chrzęsnego, Jan Kielak, przy którym działało grono miejscowych rolników i inteligentów.

W czasie I wojny światowej do Tłuszcza wkroczyły wojska niemieckie, a w 1916 roku miejscowości nadano status gminy. Po odzyskaniu niepodległości Tłuszcz znalazł się w rękach wojsk polskich, a czasy II Rzeczypospolitej to okres dalszego rozwoju. W 1921 roku uruchomiono hutę szkła „Przyszłość”, a w 1936 roku linię kolejową do Radzymina i Legionowa, powstała też samodzielna parafia i zbudowano murowany kościół pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego. Podczas okupacji Tłuszcz był znaczącym ośrodkiem ruchu oporu. Powstał tu ośrodek III Obwodu „Rajski Ptak” Armii Krajowej, przeprowadzono szereg akcji przeciw okupantowi, miały też miejsce akcje dywersyjne na kolei.

Po zakończeniu wojny zdewastowany Tłuszcz zaczął się odbudowywać, a następnie rozbudowywać. Prace wznowiła huta „Przyszłość”, parowozownia, węzłowa stacja kolejowa oraz szkoła podstawowa. Miejscowość ożywiła również elektryfikacja linii kolejowej do Warszawy, a potem do Małkini, Wyszkowa i Radzymina. Miejsce drewnianych domków letniskowych zajęły obszerne osiedla mieszkaniowe, prywatne domy i wille. Powstał nowoczesny dworzec kolejowy i szkoła zawodowa, a na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych liczba ludności wynosiła już około trzech tysięcy. W 1967 roku Tłuszcz uzyskał prawa miejskie, natomiast w 1997 roku powstał okazały ratusz.



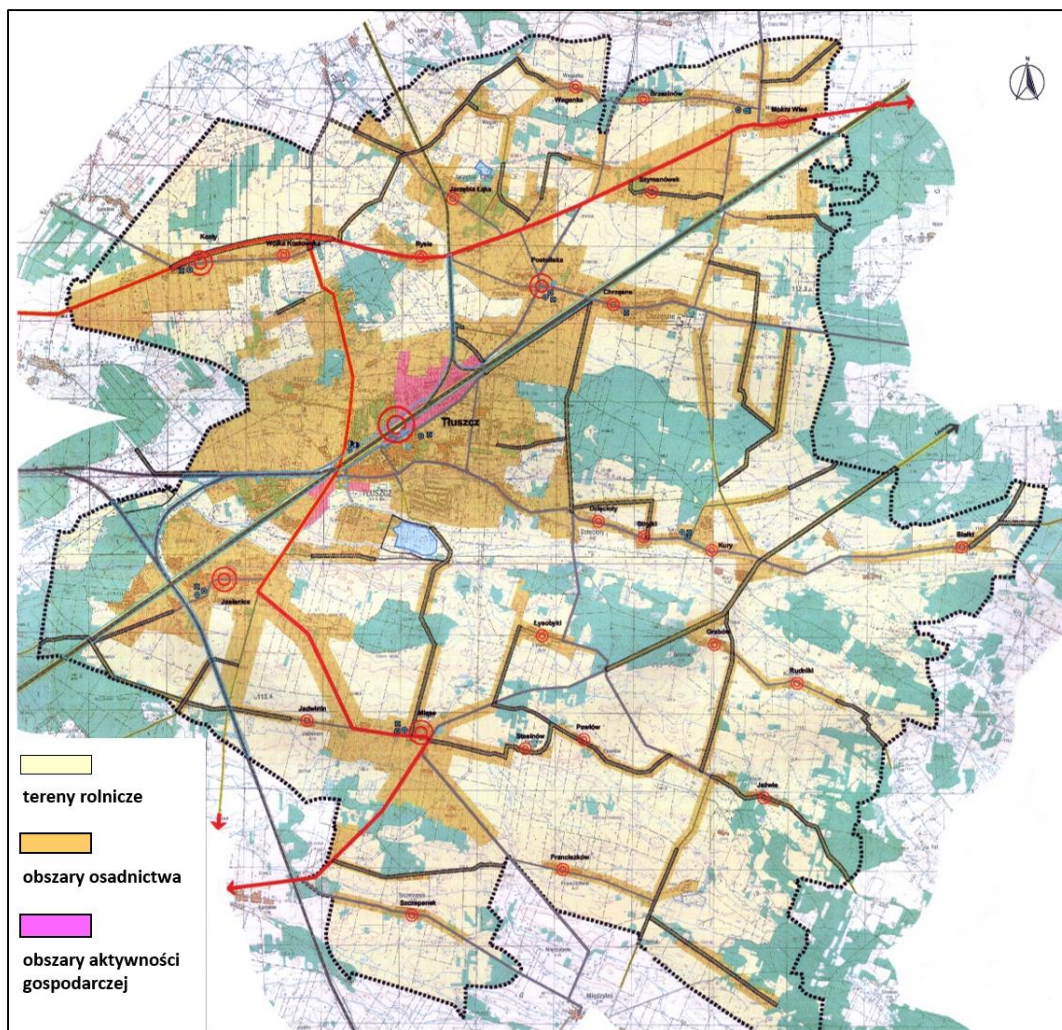
2. Sfera funkcjonalno-przestrzenna i techniczna

2.1. Układ przestrzenny i struktura gruntów

Głównym dokumentem planistycznym w Gminie jest Uchwała Nr V.85.2015 Rady Miejskiej w Tłuszczu z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Opracowanie to ma na celu określenie najkorzystniejszych kierunków rozwoju przestrzennego Gminy przy uwzględnieniu jej walorów ekonomicznych, ochrony walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, poprawy warunków życia mieszkańców oraz wymagań ładu przestrzennego.

W Gminie Tłuszcz większość gruntów jest własnością prywatną, a tereny należące do Skarbu Państwa to przede wszystkim tereny Lasów Państwowych oraz tereny kolejowe. Gmina posiada bardzo niewielki zasób gruntów komunalnych, na który składają się jedynie pojedyncze działki w mieście Tłuszcz oraz tereny drogowe. W związku z tym realizacja inwestycji celu publicznego niemal każdorazowo wiąże się z wykupem gruntów od właścicieli prywatnych.

Rysunek 4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Tłuszcz



Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tłuszcz.



2.2. Charakterystyka układu komunikacyjnego

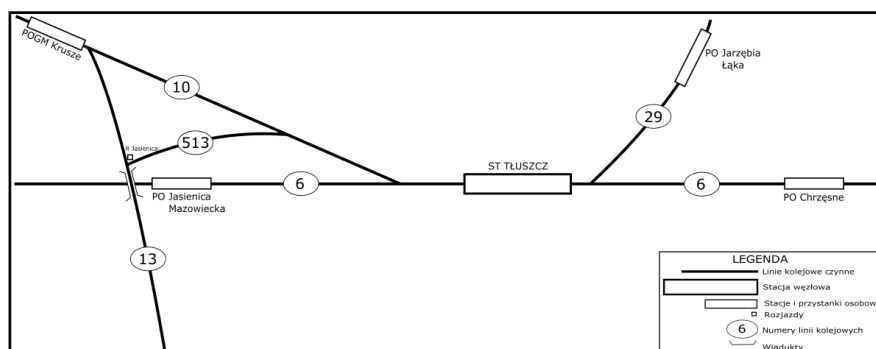
Przez Gminę Tłuszcz przebiegają liczne połączenia drogowe i kolejowe, między innymi z Warszawą, Ostrołęką, Białymstokiem, Legionowem i Pilawą. Czas dojazdu do centrum stolicy nie przekracza godziny.

Sieć kolejowa

Od czasu otwarcia Kolei Warszawsko-Petersburskiej w 1862 roku kolej odgrywała w Gminie dużą rolę, a w tej branży zatrudniona była znaczna część mieszkańców. Obecnie jednak kolej jako źródło utrzymania ma coraz mniejsze znaczenie ze względu na postępującą redukcję połączeń. Mimo to Gmina Tłuszcz wciąż jest ważnym węzłem kolejowym, w którym krzyżują się następujące linie:

- linia kolejowa nr 6 (Zielonka – Kuźnica Białostocka), stanowiąca część międzynarodowej trasy kolejowej E75 „RAIL BALTICA” wraz z połączeniem drogowym „VIA BALTICA”, które razem stanowią element transeuropejskiego korytarza transportowego,
- linia kolejowa nr 10 (Legionowo – Tłuszcz),
- linia kolejowa nr 13 (Krusze – Pilawa),
- linia kolejowa nr 29 (Tłuszcz – Ostrołęka),
- linia kolejowa nr 513 (Jasienica – Tłuszcz).

Rysunek 5. Schemat linii kolejowych w okolicy Tłuszcza



Źródło: www.pl.wikipedia.org

Tłuszcz ma połączenia kolejowe pasażerskie w następujących kierunkach:

- Tłuszcz – Małkinia Górna – Białystok,
- Tłuszcz – Wołomin – Warszawa Wschodnia/ Warszawa Wileńska,
- Tłuszcz – Wyszaków – Ostrołęka,
- Tłuszcz – Radzymin – Legionowo/ Zegrze.

Sieć drogowa

Sieć drogowa Gminy Tłuszcz składa się z dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Drogi krajowe przebiegają natomiast w niedalekiej odległości od granic Gminy, co jest rozwiązaniem bardzo korzystnym. Mieszkańcy mają bowiem do nich dobry dostęp, ale są pozbawieni ich uciążliwości.



Sieć dróg na terenie Gminy to ponad 260 km, z czego ponad 200 km przebiega poza granicami administracyjnymi miasta. Drogi te zapewniają powiązania pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w Gminie. Drogi powiatowe z kolei pozwalają na skomunikowanie Gminy z drogami krajowymi i wojewódzkimi, poprawiając jednocześnie połączenia pomiędzy miejscowościami Gminy.

Głównym problemem zarówno dróg gminnych, jak i powiatowych, jest ich słaba jakość i słaba przepustowość. Nie są one bowiem dostosowane do obecnych i przewidywanych potrzeb, gdyż stale rosnąca liczba samochodów osobowych i ciężarowych oraz związany z tym stale rosnący ruch wymagają dróg o odpowiednim stanie technicznym. Wśród innych utrudnień w funkcjonowaniu komunikacji drogowej na poziomie gminnym i powiatowym należy wskazać:

- niedostateczny udział dróg o nawierzchni utwardzonej,
- występowanie obszarów o niedostatecznie wykształconym układzie komunikacyjnym,
- brak dogodnych powiązań komunikacyjnych między miastem i obszarami wiejskimi, zwłaszcza południowo-wschodnią częścią Gminy,
- brak chodników i ścieżek rowerowych.

Władze Gminy sukcesywnie, w miarę posiadanych środków, podejmują działania polegające na przebudowie bądź modernizacji dróg, mające na celu poprawę ich jakości. Realizacja inwestycji drogowych sprzyja rozwojowi gospodarczemu i społecznemu Gminy poprzez zwiększenie spójności regionu, zredukowanie czasu i kosztów transportu oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Może to także przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy.

Powiązania drogowe Gminy Tłuszcz z układem zewnętrznym są realizowane poprzez drogi wojewódzkie. Są to:

- droga wojewódzka nr 636 (Wola Rasztowska – Kozły – Mokra Wieś – Jadów – Zawiszyn – skrzyżowanie z drogą krajową nr 50),
- droga wojewódzka nr 634 (Warszawa Lotnisko Chopina – Żąbki – Wołomin – Miąse – Tłuszcz – Wólka Kozłowska).

Do znacznej poprawy komunikacji drogowej przyczynia się również przebiegająca poza obszarem Gminy droga krajowa S-8 z Warszawy w kierunku Białegostoku, której częścią jest obwodnica Radzymina. Droga S-8 stanowi część europejskiej trasy E67 „VIA BALTYKA”.

Komunikacja publiczna

Największe znaczenie w komunikacji zbiorowej na terenie Gminy posiada kolej. Przystanki PKP zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Jarzębia Łąka, Jasienica, Chrzęsne, Mokra Wieś i Tłuszcz, co pozwala na połączenie zarówno z Warszawą, jak i innymi ważniejszymi miejscowościami w regionie. Duża częstotliwość kursowania pociągów stwarza możliwość dogodnych dojazdów do pracy i nauki dla młodzieży kształcącej się na poziomie ponadgimnazjalnym.

Mniejszą rolę odgrywa natomiast komunikacja autobusowa świadczona przez prywatnych przewoźników. Połączenia autobusowe umożliwiają komunikację w obrębie Gminy i powiatu, a także dojazd do Warszawy i innych miejscowości w województwie mazowieckim.



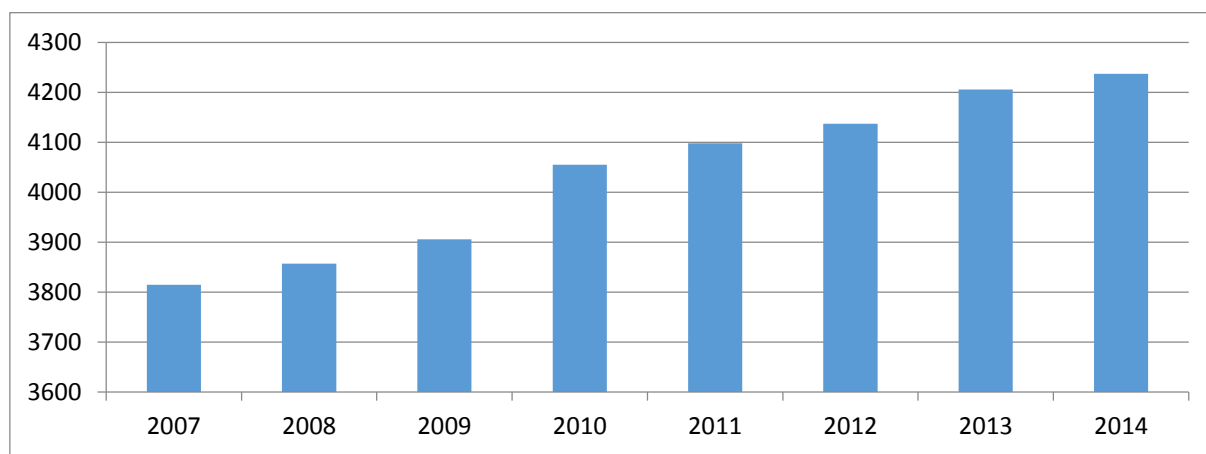
2.3. Zaopatrzenie w ciepło i gaz

Zaopatrzenie w ciepło

Centralne ogrzewanie budynków mieszkalnych w Gminie Tłuszcz działa przede wszystkim w oparciu o indywidualne instalacje grzewcze właścicieli budynków. Z uwagi na ekstensywny charakter zabudowy na znacznym obszarze Gminy nie ma uzasadnienia dla budowy zbiorowych systemów zaopatrywania w energię ciepłą.

Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje centralnego ogrzewania rosła systematycznie w latach 2007-2014, co pokazano na wykresie nr 1. W 2014 roku w centralne ogrzewanie wyposażonych było 4 237 mieszkań, co oznacza wzrost o ponad 10% w porównaniu z rokiem 2007.

Wykres 1. Liczba mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Zaopatrzenie w gaz

Długość sieci gazowej w Gminie Tłuszcz to ponad 60 km. W 2013 roku posiadała ona 2 038 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych. Liczba ta rosła systematycznie na przestrzeni ostatnich lat, co przedstawiono w tabeli nr 1. Z sieci gazowej korzystają odbiorcy w mieście Tłuszcz oraz w niektórych wsiach: Jasienicy, Jadwininie, Postoliskach, Chrzęsnem i Jarzębiej łące.

Tabela 1. Wskaźniki dla infrastruktury gazowej w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

Wskaźnik	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czynne przyłącza sieci gazowej do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	1 654	1 676	1 704	1 725	1 758	1 790	2 038	2 323 dane szacunkowe
Ludność korzystająca z sieci gazowej	2 961	2 777	2 989	3 116	3 240	4 045	4 138	4 323
Procentowy udział ludności korzystającej z sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności	15,9	14,8	15,9	16,2	16,7	20,8	21,2	22,0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.



Sieć gazowa na terenie Gminy jest w dobrym stanie technicznym oraz poddawana jest regularnym zabiegom modernizacyjnym i konserwacyjnym. Należy jednak uznać ją za rozwiniętą w stopniu niedostatecznym, dlatego należy podejmować działania mające na celu jej dalszą rozbudowę.

2.4. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Sieć wodociągowa

W 2014 roku w Gminie Tłuszcz było 80,8 km magistralnej sieci wodociągowej, która posiada ponad 1 800 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W 2014 roku korzystało z niej 7 791 mieszkańców, co stanowi 39,9% ogółu ludności zamieszkującej w Gminie Tłuszcz. Wskaźniki dla infrastruktury wodociągowej zostały zaprezentowane w tabeli nr 2.

Tabela 2. Wskaźniki dla infrastruktury wodociągowej w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

Wskaźnik	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	35,4	35,4	35,4	40,5	51,6	51,6	70,9	80,8
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	4 014	4 248	4 387	6 513	6 781	7 079	7 112	7 791
Procentowy udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie ludności	21,6	22,6	23,3	33,9	35,0	36,5	36,5	39,9

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS oraz danych Urzędu Miejskiego w Tłuszczu.

Sieć wodociągową w Gminie Tłuszcz należy uznać za niedostatecznie rozwiniętą, a zamierzeniem władz Gminy powinno być udostępnianie większej liczbie mieszkańców możliwości korzystania z niej. Obecnie w dużej mierze woda do spożycia pobierana jest z indywidualnych ujęć wody.

Sieć kanalizacyjna

W 2014 roku funkcjonowało 14,5 km sieci kanalizacyjnej, co stanowi bardzo duży wzrost w porównaniu z 2013 rokiem. W latach poprzednich długość czynnej sieci rozdzielczej przyjmowała stałą wartość, kształtującą się na poziomie nieco ponad 6 km. Sieć posiada ponad 400 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, a korzysta z niej ponad 3 100 mieszkańców. Wskaźniki dla infrastruktury kanalizacyjnej w Gminie Tłuszcz ukazano w tabeli nr 3.

Tabela 3. Wskaźniki dla infrastruktury kanalizacyjnej w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

Wskaźnik	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,3	6,3	14,5
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	1 687	1 704	1 726	1 836	2 007	2 027	2 139	3 145
Procentowy udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności	9,1	9,1	9,2	9,6	10,4	11,1	11,1	16,12

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS oraz danych Urzędu Miejskiego w Tłuszczu.



Infrastruktura kanalizacyjna w Gminie Tłuszcz charakteryzuje się więc jeszcze niższym stopniem rozwoju niż sieć wodociągowa. Pozbawione są jej wszystkie wsie i większość obszaru miasta. Konieczna jest zatem budowa nowej oczyszczalni ścieków i rozbudowa infrastruktury sieci kanalizacyjnej. Inwestycja ta przyczyni się przede wszystkim do zwiększenia atrakcyjności Gminy dla inwestorów, co wiąże się ze zwiększeniem dochodów do budżetu. Wpłynie ona również na stan ochrony środowiska na terenie Gminy, poprawę warunków bytowych mieszkańców oraz rozwój gospodarki.

2.5. Mieszkalnictwo

Na przestrzeni ostatnich lat liczba budynków mieszkalnych w Gminie Tłuszcz systematycznie rosła. Podobna tendencja dotyczyła również liczby mieszkań, z wyjątkiem nieznacznego spadku, który miał miejsce w 2010 roku. W 2014 roku liczba budynków mieszkalnych wyniosła 4 990, zaś liczba mieszkań ukształtowała się na poziomie 5 373. Dane te zostały przedstawione w tabeli nr 4.

Tabela 4. Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
budynki mieszkalne	-	4 753	4 794	4 829	4 889	4 926	4 960	4 990
mieszkania	5 200	5 242	5 291	5 191	5 234	5 273	5 342	5 373

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Zabudowę mieszkaniową stanowią przede wszystkim budynki i mieszkania prywatne. W 2014 roku zasobem Gminy było 121 mieszkań komunalnych oraz 15 mieszkań socjalnych.

W latach 2007-2014 zarówno liczba budynków mieszkalnych, jak również mieszkań oddanych do użytkowania w Gminie Tłuszcz, podlegała okresowym wahaniom i nie wykazywała jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej. Wskaźnik ten został zaprezentowany w tabeli nr 5.

Tabela 5. Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
budynki mieszkalne	52	56	65	66	62	73	59	56
mieszkania	46	46	56	65	62	65	84	47

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Większość mieszkań w Gminie Tłuszcz wyposażona jest w podstawowe pomieszczenia i instalacje niezbędne przy użytkowaniu mieszkań. W 2014 roku wskaźniki te przedstawiały się następująco:

- 91,7% mieszkań w mieście Tłuszcz i 80,6% mieszkań na obszarach wiejskich wyposażonych było w łazienkę,
- 93,5% mieszkań w mieście Tłuszcz i 84,2% mieszkań na obszarach wiejskich miało dostęp do instalacji wodnych,
- 87,3% mieszkań w mieście Tłuszcz i 72,0% mieszkań na obszarach wiejskich wyposażonych było w instalacje centralnego ogrzewania.



W latach 2007-2014 zaobserwowano wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań. Wartość tego wskaźnika w 2014 roku ukształtowała się na poziomie 83,7 m². Na przestrzeni ostatnich lat wzrastała także przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę. W 2014 roku wyniosła ona 22,9 m². Zmiany powyższych wskaźników obrazuje tabela nr 6.

Tabela 6. Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

Wskaźnik	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	78,8	79,3	79,8	82,6	82,9	83,3	83,4	83,7
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	22,0	22,1	22,4	22,3	22,4	22,6	22,8	22,9

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Tłuszcz stale się poprawia, czego dowodem jest spadający udział mieszkań o złym stanie technicznym oraz wzrost liczby mieszkań wyposażonych w niezbędne instalacje.

2.6. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej

Wśród najważniejszych problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej należy wskazać:

- duże natężenie ruchu samochodowego w wybranych częściach miasta Tłuszcz,
- zły stan techniczny części infrastruktury komunikacyjnej oraz konieczność jej rozbudowy i modernizacji,
- braki w oświetleniu ulicznym,
- niewystarczająca liczba miejsc parkingowych w centrum miasta Tłuszcz,
- zły stan techniczny części zabudowy mieszkalnej.



3. Sfera środowiskowa

3.1. Uwarunkowania przyrodnicze

Rzeźba terenu i krajobraz

Teren Gminy Tłuszcz to powierzchnia polodowcowej równiny morenowej, w której dominują wysoczyzny zbudowane z tworów lodowcowych i wodnolodowcowych. W północnej części Gminy występują natomiast punktowo ostańce denudacyjne wałów i wzgórz morenowych.

Obszar Gminy stanowią tereny płaskie, nizinne, poprzecinane szeregiem drobnych cieków wodnych. Średnie wyniesienie terenu oscyluje wokół poziomu 110 m n.p.m., opada on lekko z południowego wschodu na północny zachód. Najwyżej położony punkt (124,4 m n.p.m.) znajduje się w sołectwie Jażwie przy granicy z gminą Poświętne, zaś najniższe położone tereny (poniżej 100 m n.p.m.) to rejony Wólki Kozłowskiej i Jarzębiej Łąki.

W krajobrazie Gminy dominują obszary ekstensywnego rolnictwa. Są to rozległe doliny łąkowe i tereny upraw rolnych przemieszane ze stosunkowo niewielkimi kompleksami leśnymi, zagęszczającymi się we wschodniej i południowej części Gminy. W krajobrazie samego miasta Tłuszcz dominuje natomiast węzeł kolejowy i zabudowa jednorodzinna.

Zasoby wodne

Teren Gminy jest w przeważającej mierze odwadniany przez rzekę Cienką, która przecina go ze wschodu na zachód. Jest ona dopływem rzeki Rządzy, która uchodzi do Zalewu Zegrzyńskiego. We wschodniej części Gminy rzeka Cienka przyjmuje dwa niewielkie dopływy: Rynię i Boruczę. Dolina rzeki w górnym biegu jest zabagniona i zalesiona w 40%, natomiast poniżej ujścia Ryni – płaska, szeroka i zalesiona w 30%.

Rysunek 6. Rzeka Cienka



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

W części północnej Gminy przebiega dział wodny między zlewniami Zalewu Zegrzyńskiego i zlewnią Bugu. Ponadto, na północno-wschodnich obszarach znajdują się tereny źródłiskowe rzeki Fiszor będącej dopływem Bugu.



Gleby i szata roślinna

W pokryciu terenu przeważają pola uprawne oraz ekosystemy łąkowe. Lasy zajmują 15,6% powierzchni Gminy. Są to przede wszystkim lasy sosnowe, które występują w postaci stosunkowo niewielkich kompleksów pomiędzy polami uprawnymi. Większą lesistością charakteryzuje się wschodnia i południowo-wschodnia część Gminy, występujące tu lasy stanowią bowiem fragment wieloprzestrzennego kompleksu ciągnącego się od rzeki Rządzy aż po Bug oraz łączącego się z Puszcą Kamieniecką na północy i dalej z Puszcą Białą.

Na obszarze Gminy dominują słabe gleby bielcowe i brunatne, stanowiące ponad 85% wszystkich gruntów rolnych. Większy kompleks lepszych jakościowo gleb występuje jedynie w północnej części Gminy.

Ochrona przyrody

Gmina Tłuszcz znajduje się poza systemem przyrodniczych obszarów chronionych. Nie występują tu bowiem parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz obszary Natura 2000. Na terenie Gminy są jednak zlokalizowane pojedyncze obiekty przyrodnicze objęte ochroną – pomniki przyrody oraz relikty zabytkowych parków. Gmina Tłuszcz wchodzi również w obszar „Zielonych Płuc Polski” – regionu o bardzo dużych walorach przyrodniczych, którego idea jest integracja ochrony środowiska z rozwojem gospodarczym i postępem cywilizacyjnym w północno-wschodniej Polsce.

Rysunek 7. Park w Jasienicy



Źródło: www.tluszcz.pl

3.2. Gospodarka odpadami

Gmina Tłuszcz zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego została zakwalifikowana do regionu ostrołęcko-siedleckiego. W regionie tym znajdują się dwie Regionalne Instalacje do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), do których przekazywane są z terenu Gminy odpady zmieszane, odpady ulegające biodegradacji oraz pozostałości po segregacji odpadów.



Realizując nałożony ustawą obowiązek Gmina Tłuszcz uchwaliła regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy. Zgodnie z regulaminem właściciele nieruchomości są zobowiązani:

- do selektywnego zbierania określonych rodzajów odpadów komunalnych,
- do wyposażenia nieruchomości w urządzenia do gromadzenia odpadów komunalnych,
- do pozbywania się odpadów komunalnych z terenu nieruchomości w sposób systematyczny, gwarantujący zachowanie czystości i porządku,
- do prawidłowego postępowania z odpadami niebezpiecznymi wydzielonymi ze strumienia odpadów komunalnych.

Selektywna zbiórka odpadów, do której zobowiązani są mieszkańcy, polega na gromadzeniu przez właścicieli nieruchomości odpadów w określonych frakcjach, co ułatwia dalsze przetwarzanie odpadów. Do frakcji tych należą:

- metale,
- papier i tektura,
- tworzywa sztuczne,
- opakowania wielomateriałowe,
- szkło,
- odpady zielone,
- odpady wielkogabarytowe, elektrośmieci, opony,
- odpady budowlano-remontowe.

W Gminie Tłuszcz utworzony został również Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) prowadzony przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej.

Usługi odbierania odpadów komunalnych od mieszkańców Gminy świadczy firma zewnętrzna wyłoniona w przetargu publicznym.

W 2014 roku Gmina Tłuszcz osiągnęła poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wielkości 22,38%. Z danych Urzędu Miejskiego w Tłuszczu wynika, że spośród mieszkańców Gminy, którzy złożyli deklarację, 83,61% zobowiązało się do segregowania odpadów.

3.3. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze środowiskowej

Wśród najważniejszych problemów w sferze środowiskowej należy wskazać:

- zagrożenie pogorszenia się stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- słabo rozwinięta infrastruktura ochrony środowiska (infrastruktura wodno-kanalizacyjna),
- brak pomiarów dopuszczalnego poziomu hałasu,
- brak wykorzystywania alternatywnych źródeł energii.

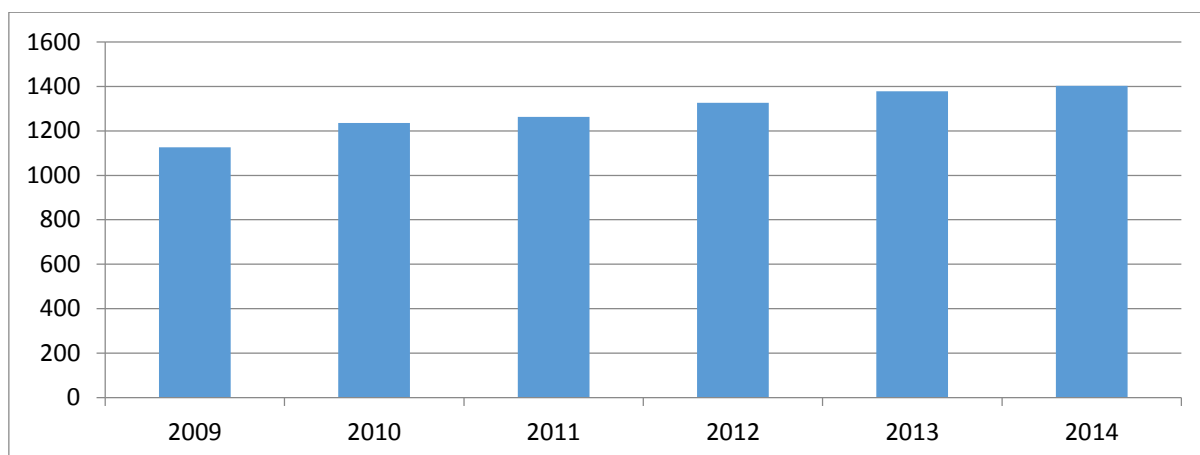


4. Sfera gospodarcza

4.1. Liczba podmiotów gospodarczych i struktura lokalnej gospodarki

Według danych GUS w 2014 roku na terenie Gminy były 1 402 podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON. Ich liczba systematycznie rośnie, co zostało zobrazowane na wykresie nr 2.

Wykres 2. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Gminie Tłuszcz w latach 2009-2014



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

W strukturze prowadzonej działalności zdecydowana większość to przedsiębiorstwa prywatne, które stanowią około 97,22% wszystkich podmiotów. Wśród nich dominują natomiast osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Główne działalności gospodarcze na terenie Gminy Tłuszcz według PKD to:

- handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów (sekcja G) – 382 podmioty,
- budownictwo (sekcja F) – 251 podmiotów,
- transport i gospodarka magazynowa (sekcja H) – 129 podmiotów,
- przetwórstwo przemysłowe (sekcja C) – 115 podmiotów.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz ukształtował się w 2014 roku na poziomie 713. Był tym samym zdecydowanie niższy od wartości wskaźnika dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i całej Polski, gdzie wyniósł odpowiednio 1 217, 1 391 oraz 1 071. Dane te zostały zestawione w tabeli nr 7.

Tabela 7. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	967	985	981	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
województwo mazowieckie	1 209	1 248	1 238	1 293	1 277	1 319	1 364	1 391
powiat wołomiński	1 075	1 109	1 090	1 149	1 154	1 189	1 211	1 217
Tłuszcz	631	656	598	644	653	682	705	713

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.



Konieczne jest zatem wprowadzenie przez Gminę Tłuszcz zachęt gospodarczych dla przedsiębiorców oraz tworzenie przyjaznych warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Działania te pozwolą na zwiększenie liczby aktywnie działających podmiotów gospodarczych.

4.2. Możliwości rozwoju turystyki na terenie Gminy

Pod względem turystycznym Gmina Tłuszcz odgrywa raczej rolę tranzytu z Polski centralnej do atrakcyjniejszych pod względem turystycznym i krajobrazowym terenów Polski północno-wschodniej. Gmina ma jednak dobre warunki do rozwoju różnych form turystyki, wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców samej Gminy, a także dla mieszkańców Warszawy. Szczególnie duży potencjał możliwości tkwi w rozwoju agroturystyki.

Do niewątpliwych atutów Gminy należą:

- dobre położenie i skomunikowanie ze stolicą,
- bogata historia i dziedzictwo kulturowe,
- obecność zabytków,
- niewielki poziom uprzemysłowienia i dobry stan środowiska przyrodniczego.

Gmina należy do obszarów ekologicznie czystych. Prawie cały jej teren stanowią rozległe równiny kotliny warszawskiej urozmaicone w południowo-wschodniej części licznie występującymi lasami, rzeką Cienką, jej dopływami oraz łąkami. Miejscowo zachowały się fragmenty starych drzewostanów naturalnego pochodzenia, tworzące rezerwat przyrody, a poza kompleksami leśnymi występują między innymi okazałe sędziwe drzewa, będące tworem przyrody żywej o szczególnych walorach krajobrazowych. Dolina rzeki jest natomiast siedliskiem wielu gatunków ssaków i ptaków oraz miejscem ciszy i spokoju. Wszystkie walory tych obszarów można podziwiać korzystając z wielu szlaków rowerowych.

W Gminie Tłuszcz występuje też wiele zabytkowych terenów parkowych, które są pozostałościami dawnych dworów ziemiańskich zniszczonych po II wojnie światowej, w okresie trwania Polski Ludowej. Parki te przez lata popadały w ruinę, a znajdujące się w nich stawy i oczka wodne zarastały, jednak do dziś zachowały się ich znaczne fragmenty, a niektóre z nich zostały wpisane do rejestru zabytków.

Pomimo korzystnych warunków oraz występowania obiektów mogących pełnić funkcje rekreacyjne, niewystarczająca jest jednak liczba odpowiednich zorganizowanych ośrodków turystyki i rekreacji kwalifikowanej, zarówno dla potrzeb Gminy jak i potrzeb ponadlokalnych.

Do najważniejszych zabytków i pomników w Gminie Tłuszcz należą:

- parowóz Ty2-220 – lokomotywa wyprodukowana w 1943 roku, obecnie stojąca na terenie lokomotywni przy niestrzeżonym przejeździe kolejowym w Tłuszczu,
- kompleks pałacowy w Chrzęsnem – jedyny w tej części Mazowsza przykład dworskiej architektury renesansowo-barokowej,
- kościół neogotycki w Postoliskach – jedna z najstarszych parafii w powiecie wołomińskim,



- lokomotywa Hutnik 4010 – wyprodukowana w 1958 roku, obecnie będąca jedną z wizytówek miasta Tłuszcz,
- Pomnik Cichociemnych w Postoliskach – upamiętniający zrzut operacji „Bełt” dokonanej podczas II wojny światowej,
- Pomnik Obrońców Ojczyzny 1920 roku w Tłuszczu – monument złożony z siedmiu dużych betonowych płyt z wgłębionymi krzyżami, zwieńczony betonowym postumentem z krzyżem,
- Pomnik Siewby – głaz narzutowy w centrum Tłuszcza, upamiętniający wydanie ludowego czasopisma „Siewba”,
- stare nagrobki na cmentarzu w Postoliskach – niektóre z nich liczące ponad 150 lat,
- wieża ciśnień w Tłuszczu z 1912 roku – będąca częścią infrastruktury kolejowej, zniszczona w wyniku działań wojennych, potem odbudowana.

Rysunek 8. Pomnik Obrońców Ojczyzny 1920 roku w Tłuszczu



Źródło: www.tluszcz.pl

Rysunek 9. Lokomotywa Hutnik 4010 w centrum Tłuszcza



Źródło: www.tluszcz.pl



Walory turystyczne, a także dogodna lokalizacja, sprawiają, że Gmina Tłuszcz posiada ogromne szanse w zakresie stworzenia na jej terenie atrakcyjnego miejsca wypoczynku. Swoją atrakcyjność Gmina może rozwijać poprzez rozszerzanie oferty imprez kulturalnych, promocję turystyczną, budowę odpowiedniej infrastruktury oraz zachęty do tworzenia kwater agroturystycznych.

4.3. Bezrobocie na terenie Gminy Tłuszcz

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Tłuszcz wyniosła w 2014 roku 1 243, z czego bezrobotnych mężczyzn było 718, czyli zdecydowanie więcej niż bezrobotnych kobiet, których liczba ukształtowała się na poziomie 525. Liczba osób bezrobotnych w 2014 roku spadła o ponad 10% w porównaniu z rokiem poprzednim, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności według faktycznego miejsca zamieszkania. Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik ten nie wykazywał jednak jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej. Dane te zostały zestawione w tabeli nr 8.

Tabela 8. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

Zarejestrowani bezrobotni	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	849	771	1 065	1 185	1 102	1 310	1 386	1 243
mężczyźni	430	407	614	701	609	768	832	718
kobiety	419	364	451	484	493	542	554	525

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Tłuszcz w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym podlegał na przestrzeni ostatnich lat okresowym wahaniom. W 2014 roku wyniósł 9,9% i tym samym spadł w porównaniu z rokiem poprzednim, jednak w odniesieniu do 2007 roku wzrósł w sposób znaczący. Wartość tego wskaźnika pozostaje znacznie wyższa od średniej dla całego kraju, województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego, która ukształtowała się odpowiednio na poziomie 7,5%, 7,6% oraz 8,0%. Dane te zostały zaprezentowane w tabeli nr 9.

Tabela 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Tłuszcz w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i Polski w latach 2007-2014

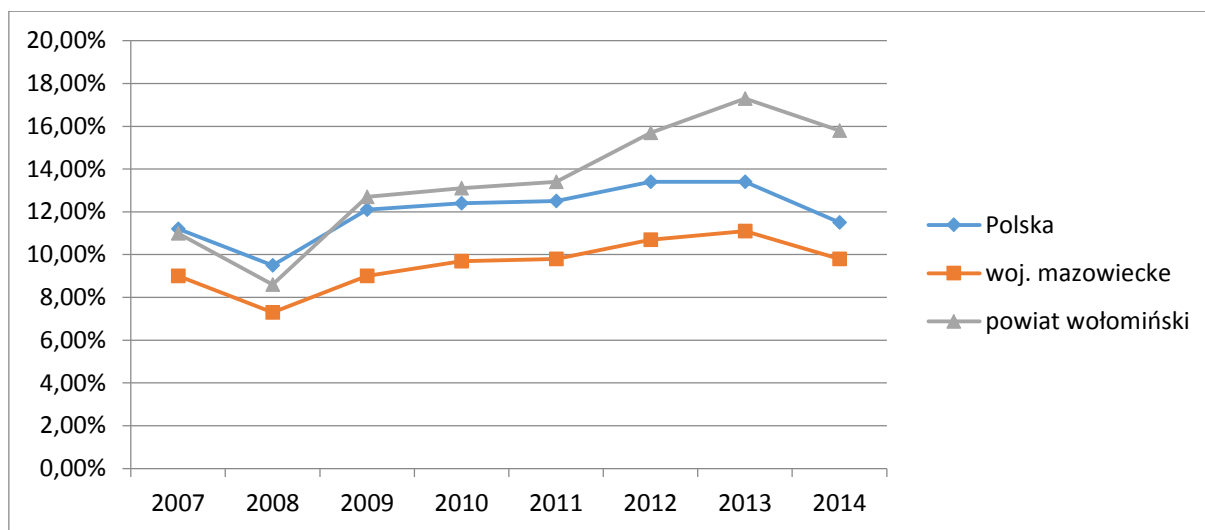
Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	7,1%	6,0%	7,7%	7,9%	8,0%	8,7%	8,8%	7,5%
województwo mazowieckie	6,6%	5,4%	6,7%	7,1%	7,4%	8,2%	8,5%	7,6%
powiat wołomiński	5,1%	4,2%	6,2%	6,5%	6,7%	8,1%	8,9%	8,0%
gmina Tłuszcz	7,1%	6,4%	8,7%	9,5%	8,8%	10,4%	11,0%	9,9%

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Dane statystyczne dotyczące stopy bezrobocia rejestrowanego dostępne są tylko dla powiatów, województw i kraju. Brak danych dla gmin uniemożliwia prezentację porównawczą Gminy Tłuszcz w odniesieniu do nadrzędnych struktur terytorialnych.



Wykres 3. Stopa bezrobocia dla powiatu wołomińskiego w odniesieniu do danych dla województwa mazowieckiego i Polski



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Według danych GUS stopa bezrobocia rejestrowanego dla powiatu wołomińskiego wyniosła w 2014 roku 15,8%. Dla porównania wskaźnik ten wyniósł dla województwa mazowieckiego 9,8%, zaś dla całego kraju ukształtował się na poziomie 11,5%. Zarówno dla powiatu, jak i dla województwa oraz Polski, wykazywał on tendencję wzrostową, która odwróciła się dopiero w 2014 roku, co pokazuje wykres nr 3. Należy przyjąć, że stopa bezrobocia rejestrowanego w Gminie Tłuszcz wykazała podobną tendencję.

4.4. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze gospodarczej

Wśród najważniejszych problemów w sferze gospodarczej należy wskazać:

- wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych na przestrzeni lat,
- niedostateczny stopień rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- przenoszenie lokalnego rynku pracy na teren Warszawy,
- niedostateczny stopień wykorzystania walorów kulturowych i przyrodniczych dla rozwoju turystyki,
- potencjalne tereny inwestycyjne wymagające kompleksowej infrastruktury technicznej.



5. Sfera społeczna

5.1. Struktura demograficzna

Liczba ludności

Zgodnie z danymi GUS liczba mieszkańców Gminy Tłuszcz w 2014 roku wynosiła 19 667, z czego miasto Tłuszcz zamieszkiwało 8 041, a obszary wiejskie – 11 626 osób. Kobiety stanowią 51,14%, zaś mężczyźni 48,86% ogółu mieszkańców. Liczba ludności w Gminie na przestrzeni ostatnich lat systematycznie rosła, co pokazuje tabela nr 10.

Tabela 10. Liczba ludności w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	18 623	18 759	18 838	19 187	19 350	19 431	19 551	19 667
miasto Tłuszcz	7 380	7 456	7 529	7 760	7 894	7 960	7 989	8 041
obszary wiejskie	11 243	11 303	11 309	11 427	11 456	11 471	11 562	11 626
mężczyźni	9 228	9 261	9 294	9 428	9 498	9 535	9 608	9 668
kobiety	9 395	9 498	9 544	9 759	9 852	9 896	9 943	9 999

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Obciążenie demograficzne ludności

W odniesieniu do kryterium produktywności liczba mieszkańców Gminy Tłuszcz w 2014 roku przedstawiała się następująco:

- wiek przedprodukcyjny – 21,3% (4 189 osób),
- wiek produkcyjny – 63,8% (12 548 osób),
- wiek poprodukcyjny – 14,9% (2 930 osób).

Zmiany powyższych wskaźników w latach 2007-2014 zostały zaprezentowane w tabeli nr 11.

Tabela 11. Udział poszczególnych ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Tłuszcz w latach 2007-2014

Ludność w wieku:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przedprodukcyjnym	22,9%	22,7%	22,2%	22,4%	22,2%	21,6%	21,4%	21,3%
produkcyjnym	64,6%	64,7%	65,0%	64,7%	64,6%	64,7%	64,3%	63,8%
poprodukcyjnym	12,4%	12,7%	12,8%	12,9%	13,3%	13,7%	14,3%	14,9%

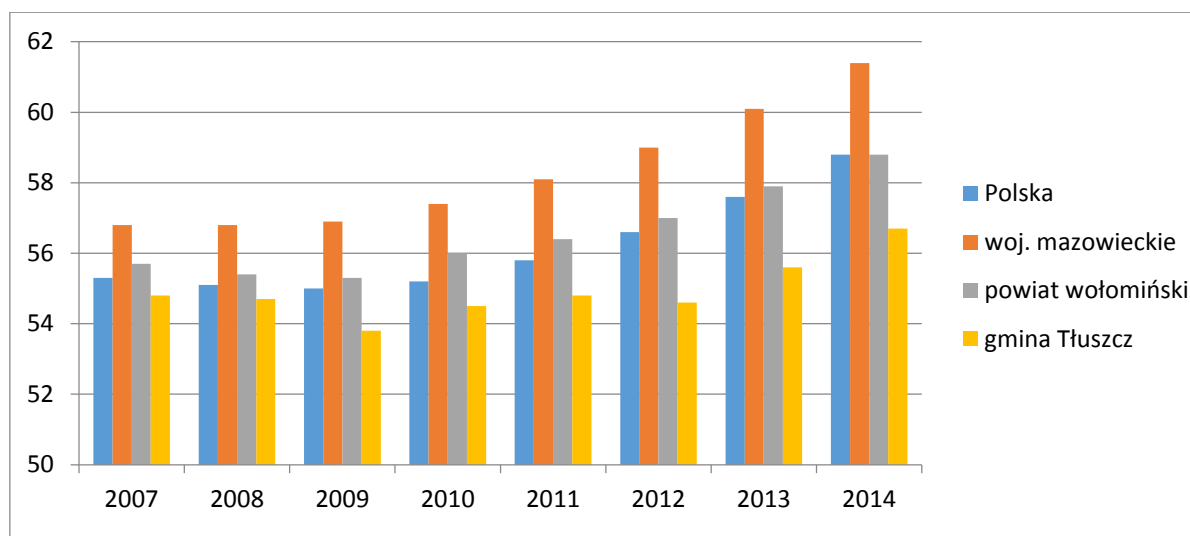
Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.



W Gminie Tłuszcz utrzymuje się niekorzystna tendencja, polegająca na systematycznym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej nie wykazywał natomiast odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym. Sytuacja Gminy Tłuszcz w tym aspekcie procesów demograficznych wygląda jednak dość optymistycznie w odniesieniu do danych dla powiatu, województwa i kraju. Osoby w wieku przedprodukcyjnym w 2014 roku stanowiły bowiem 21,7% mieszkańców powiatu wołomińskiego, 18,5% mieszkańców województwa mazowieckiego oraz 18% ogółu ludności w Polsce. Dla osób w wieku produkcyjnym wskaźniki te wyniosły odpowiednio 63%, 62,4% oraz 63%, zaś dla osób w wieku poprodukcyjnym – 15,4%, 19,5% oraz 19%.

W 2014 roku wskaźnik obciążenia demograficznego definiowany jako liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosił dla Gminy Tłuszcz 56,7. Nie wykazywał on w ostatnich latach jednoznacznej tendencji i podlegał okresowym wahaniom, jednak od 2013 roku zaczął wzrastać, co zostało zobrazowane na wykresie nr 4. Dla porównania wartość tego parametru w 2014 roku wynosiła dla Polski 58,8, dla województwa mazowieckiego – 61,4, natomiast dla powiatu wołomińskiego – 58,8. Niższa wartość wskaźnika w Gminie Tłuszcz w odniesieniu do kraju, województwa i powiatu wynika przede wszystkim ze znacznie mniejszego udziału osób w wieku poprodukcyjnym w łącznej liczbie mieszkańców.

Wykres 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gminy Tłuszcz w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego

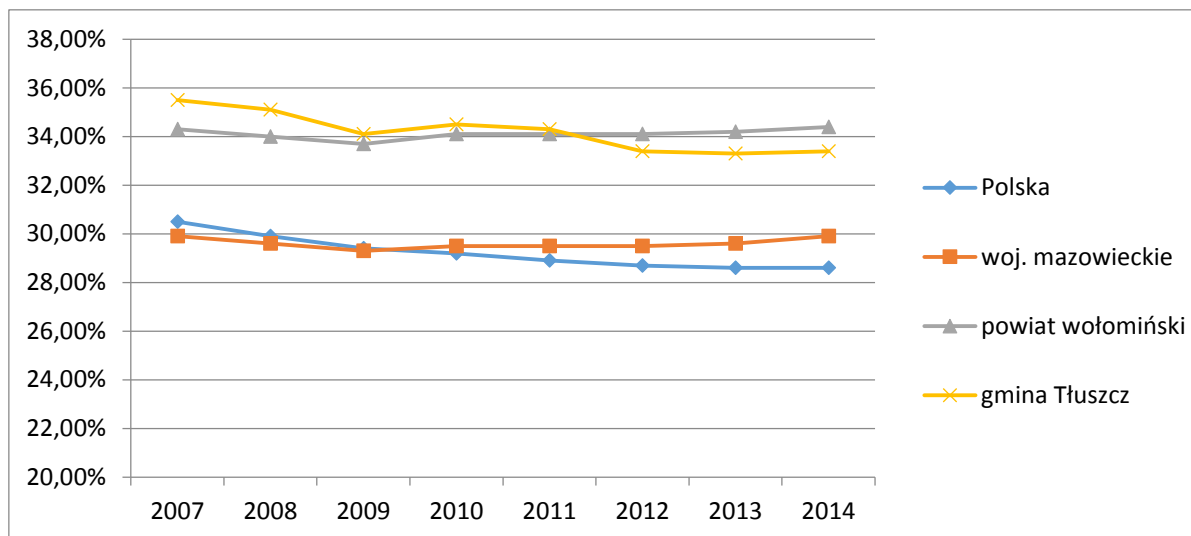


Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Jak wykazano na wykresie nr 5, stosunek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym, definiowany jako miara demograficznej młodości, wyniósł w Gminie Tłuszcz w 2014 roku 33,4%. Nie wykazywał on na przestrzeni ostatnich lat jednoznacznej tendencji, jednak w porównaniu z 2007 rokiem zmalał o 2 punkty procentowe, co oznacza spadek liczby osób mogących w przyszłości podjąć zatrudnienie. Wskaźnik ten przyjmuje wyższą wartość w porównaniu z analogicznymi danymi odnotowanymi dla Polski i województwa mazowieckiego, gdzie wyniósł odpowiednio 28,6% oraz 29,9%. Na niższym poziomie pozostaje natomiast w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, gdzie wyniósł 34,4%.



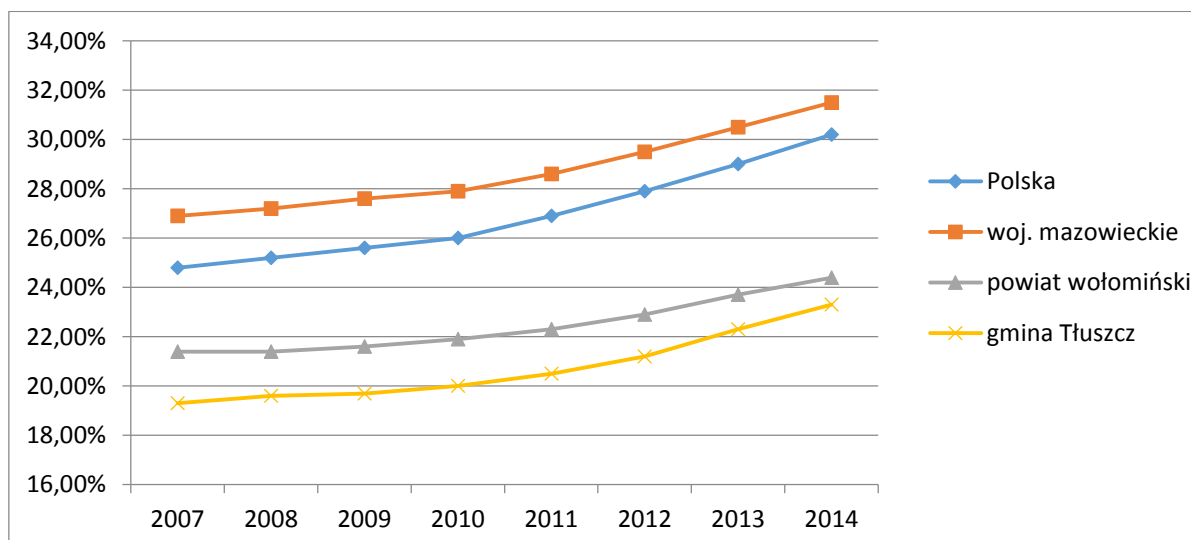
Wykres 5. Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i całej Polski



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Bardzo korzystnie prezentuje się natomiast w Gminie Tłuszcz miara demograficznej starości, czyli stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku wskaźnik ten wyniósł 23,3%, rośnie jednak systematycznie w ostatnich latach. Dla porównania wartość tego parametru dla powiatu wołomińskiego ukształtowała się na poziomie 24,4%, dla województwa mazowieckiego – 31,5%, zaś dla całej Polski – 30,2%. Zmiany wskaźnika demograficznej starości w latach 2007-2014 ukazano na wykresie nr 6.

Wykres 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i całej Polski



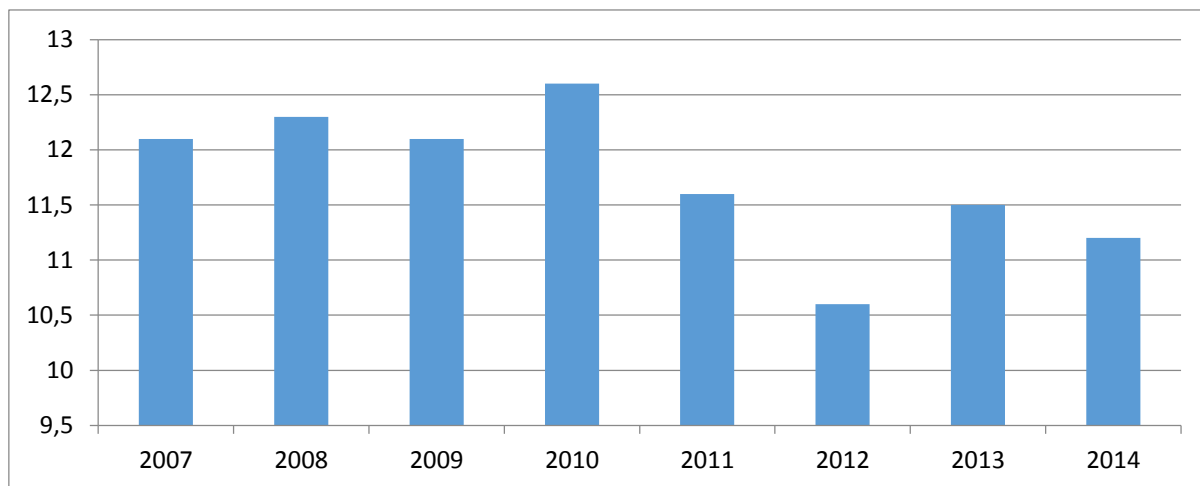
Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.



Przyrost naturalny

Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w 2014 roku wyniósł 11,2. Parametr ten na przestrzeni ostatnich lat podlegał okresowym wahaniom. Jego zmiany w latach 2007-2014 prezentuje wykres nr 7.

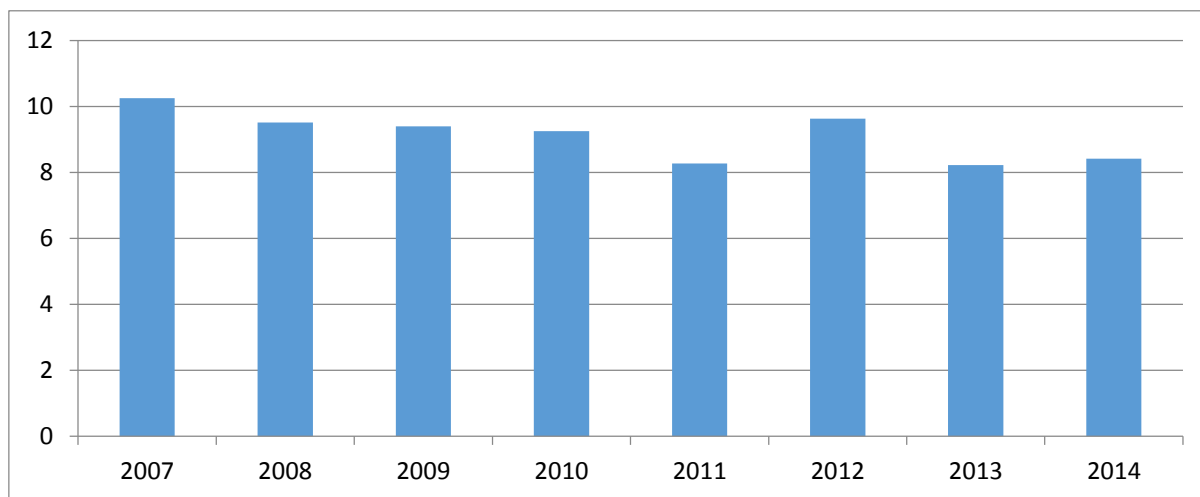
Wykres 7. Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Niższy od wskaźnika urodzeń żywych w Gminie Tłuszcz pozostaje wskaźnik zgonów na 1 000 mieszkańców, który w 2014 roku wyniósł 8,42. W latach 2007-2014 nie odnotowano jednoznacznej tendencji kształtowania się tego parametru, co pokazano na wykresie nr 8.

Wykres 8. Wskaźnik zgonów na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

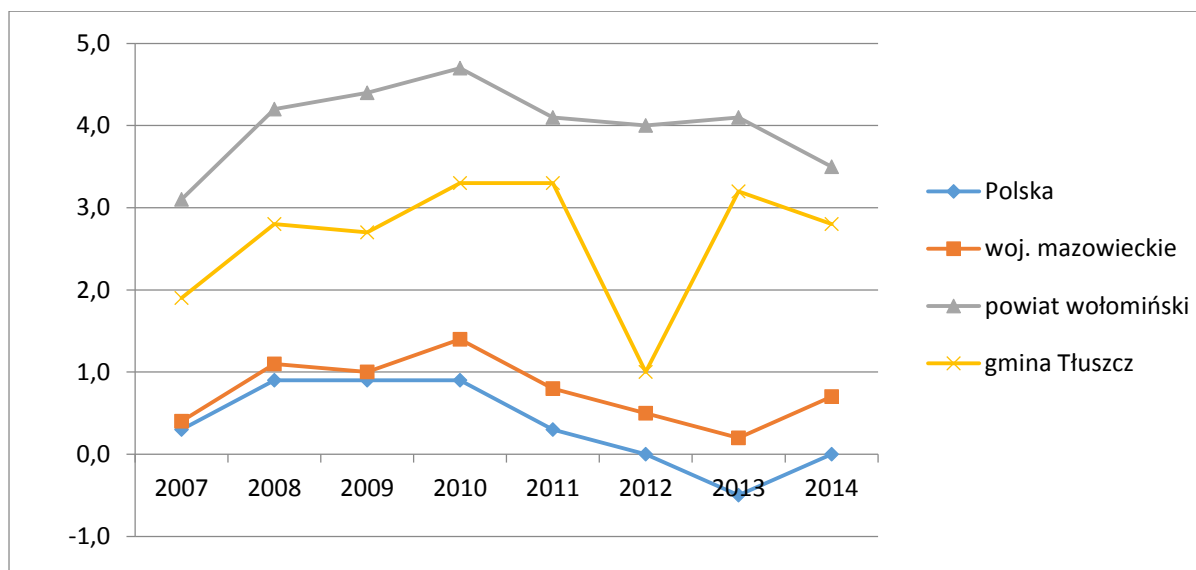


Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

W wyniku wykazanej powyżej różnicy pomiędzy wskaźnikiem urodzeń żywych i wskaźnikiem zgonów Gmina Tłuszcz charakteryzuje się bardzo korzystną sytuacją w odniesieniu do wskaźnika przyrostu naturalnego. Z wyjątkiem znacznego spadku odnotowanego w 2012 roku utrzymuje się on na dość stabilnym poziomie, a w 2014 roku wyniósł 2,8‰. Dla porównania przyrost naturalny dla całego kraju pozostał na zerowym poziomie, a dla województwa mazowieckiego wyniósł 0,7‰. Wyższą wartość tego parametru odnotowano natomiast dla powiatu wołomińskiego, gdzie przyrost naturalny ukształtował się na poziomie 3,5‰. Powyższe dane przedstawiono na wykresie nr 9.



Wykres 9. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Saldo migracji

Gmina Tłuszcz charakteryzuje się dodatnim saldem migracji w ruchu wewnętrznym, co wskazuje na jej atrakcyjność w kontekście wyboru miejsca zamieszkania dla osób przybywających z obszaru województwa i kraju. Dodatnia wartość spowodowana jest przede wszystkim bliskością Warszawy. Wiele osób pracujących lub uczących się w Warszawie wyprowadza się bowiem w spokojniejsze okolice, wybierając do tego takie miejsca zamieszkania, aby codzienny dojazd do stolicy i z powrotem nie był dla nich uciążliwym. Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik salda migracji w ruchu wewnętrznym w Gminie Tłuszcz nie wykazywał jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej i podlegał okresowym wahaniom, zawsze przyjmował jednak wartość większą od zera. Saldo migracji w ruchu zagranicznym w 2014 roku utrzymało się natomiast na zerowym poziomie. Zmiany powyższych wskaźników w latach 2007-2014 zostały zaprezentowane w tabeli nr 12.

Tabela 12. Saldo migracji na pobyt stały dla Gminy Tłuszcz w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w latach 2007-2014

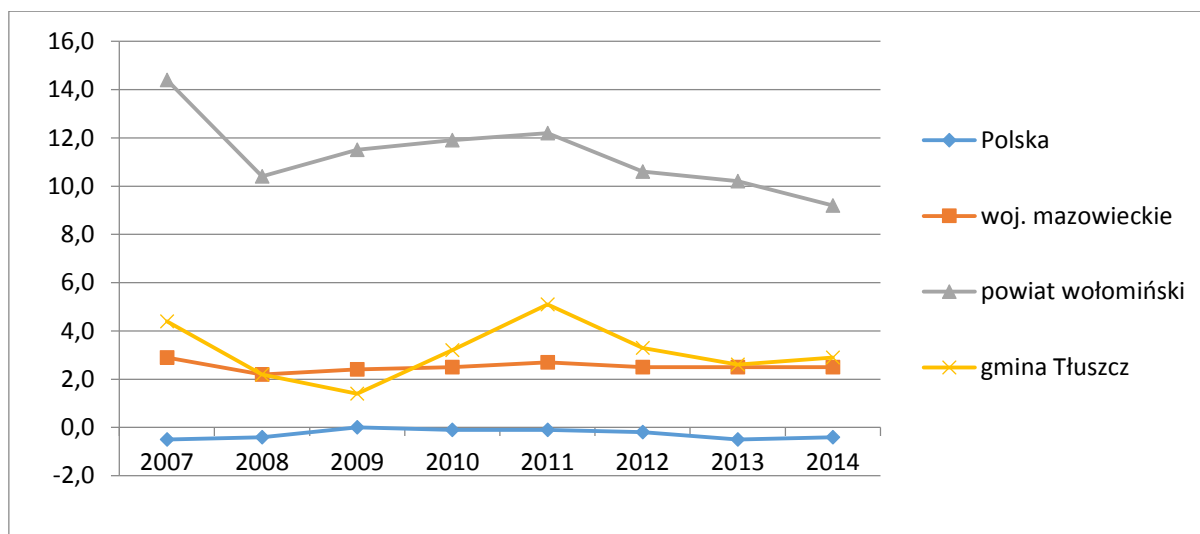
Saldo migracji na pobyt stały	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w ruchu wewnętrznym ogółem	82	39	28	62	99	65	52	56
w ruchu zagranicznym ogółem	-1	2	-1	0	0	0	-1	0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz ukształtowało się w 2014 roku na poziomie 2,9. Gmina Tłuszcz charakteryzuje się tym samym wyższą wartością tego wskaźnika w porównaniu do analogicznych danych dla całej Polski i województwa mazowieckiego, gdzie w 2014 roku parametr ten wyniósł odpowiednio -0,4 oraz 2,5. Znacznie wyższy wskaźnik migracji odnotowano natomiast dla powiatu wołomińskiego, gdzie ukształtował się on na poziomie 9,2. Ukazano to na wykresie nr 10.



Wykres 10. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i Polski



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

5.2. Infrastruktura edukacyjna i poziom wykształcenia ludności

Placówki oświatowe i liczba uczniów

Na terenie Gminy działa sieć placówek oświatowych. Tworzą ją następujące podmioty:

- Przedszkole Samorządowe „Baśniowa Kraina” w Tłuszczu,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tłuszczu,
- Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Tłuszczu,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Kozłach:
 - Przedszkole Samorządowe im. Wacława Sieroszewskiego w Kozłach (z oddziałami integracyjnymi),
 - Szkoła Podstawowa im. Wacława Sieroszewskiego w Kozłach (z oddziałami integracyjnymi),
- Zespół Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Strykach:
 - Szkoła Podstawowa w Strykach,
 - Gimnazjum w Strykach,
- Zespół Szkół im. Zofii Solarzowej w Miąsem:
 - Przedszkole Samorządowe w Miąsem,
 - Szkoła Podstawowa w Miąsem,
 - Gimnazjum w Miąsem,
- Zespół Szkół w Jasienicy:
 - Przedszkole Samorządowe im. Króla Maciusia Pierwszego w Jasienicy,



- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Jasienicy,
- Gimnazjum im. Janusza Korczaka w Jasienicy,
- Zespół Szkół im. Władysława Podkowińskiego w Mokrej Wsi:
 - Przedszkole w Mokrej Wsi,
 - Szkoła Podstawowa w Mokrej Wsi,
 - Gimnazjum w Mokrej Wsi,
- Zespół Szkół w Postoliskach:
 - Szkoła Podstawowa im. Jana Kielaka w Postoliskach,
 - Gimnazjum im. Cichociemnych w Postoliskach.

Liczba szkół podstawowych i gimnazjów w Gminie utrzymuje się na stałym poziomie. Na przestrzeni ostatnich lat wzrosła natomiast ponad dwukrotnie liczba przedszkoli. Zmiana ta została ukazana w tabeli nr 13.

Tabela 13. Liczba placówek oświatowych w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

typ placówki	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przedszkola	3	5	5	5	6	7	7	8
szkoły podstawowe	7	7	7	7	7	7	7	7
gimnazja	6	6	6	6	6	6	6	6

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

W Tłuszczu działa również Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, której celem działalności jest wspomaganie rozwoju i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży, pomoc uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz udzielanie dzieciom, młodzieży, ich rodzicom, opiekunom, nauczycielom, wychowawcom pomocy psychologicznej i pedagogicznej. Poradnia jest instytucją ogólnodostępną, a korzystanie z jej usług jest dobrowolne i nieodpłatne. Jednostka prowadzi działalność: diagnostyczną, profilaktyczną, terapeutyczną, doradczą, interwencyjną, psychoedukacyjną, informacyjną, a także w ramach konsultacji indywidualnych.

Ponadto, na terenie Gminy Tłuszcz działa także prowadzony przez Starostwo Powiatowe Zespół Szkół, w którego skład wchodzi:

- Liceum Ogólnokształcące im. K. K. Baczyńskiego, przyjmujące uczniów do klas o profilu pedagogiczno-psychologicznym oraz biznesowym z elementami reklamy,
- Technikum im. K. K. Baczyńskiego, kształcące w zawodzie technik mechanik, technik usług fryzjerskich, technik pojazdów samochodowych oraz technik transportu kolejowego,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa im. K. K. Baczyńskiego, kształcące w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych oraz w ramach klasy wielozawodowej.

W latach 2007-2014 w Gminie Tłuszcz zmieniała się liczba uczniów kształcących się w poszczególnych typach szkół. Do 2010 roku przybywało dzieci uczęszczających do przedszkoli, a od tego momentu liczba ta podlegała tylko niewielkim wahaniom. Liczba uczniów szkół podstawowych na przestrzeni ostatnich lat nie wykazywała jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej, natomiast liczba



uczniów kształcących się w gimnazjach systematycznie spadała, wzrosła jednak bardzo nieznacznie w roku 2013 i 2014. Dane te przedstawiono w tabeli nr 14.

Tabela 14. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014

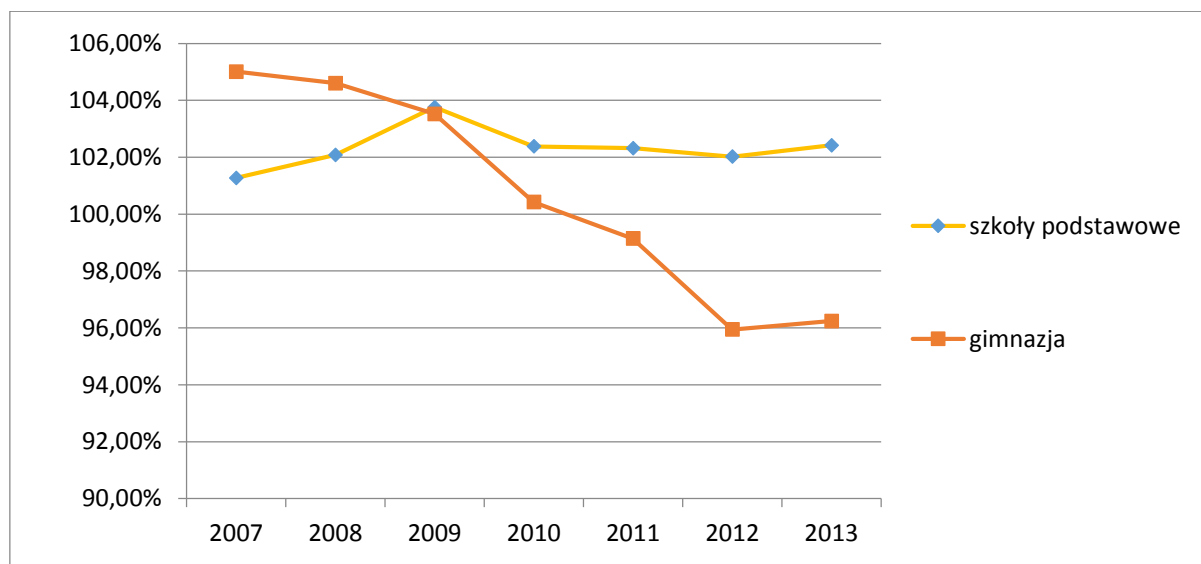
typ placówki	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przedszkola	347	353	378	413	413	406	415	422
szkoły podstawowe	1 440	1 427	1 418	1 400	1 460	1 416	1 441	1 547
gimnazja	909	854	814	739	708	702	708	726

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Współczynnik skolaryzacji

Współczynnik skolaryzacji netto, który definiuje się jako wyrażony procentowo stosunek liczby osób uczących się w nominalnym wieku kształcenia na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, w Gminie Tłuszcz wyniósł w 2013 roku 102,42% w odniesieniu do szkolnictwa podstawowego. Wartość tego parametru na przestrzeni ostatnich lat nie wykazywała jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej i pozostawała na podobnym poziomie. Dla gimnazjów wskaźnik ten ukształtował się w 2013 roku na poziomie 96,24% i spadł w porównaniu z 2007 rokiem o prawie 10 pkt. proc. Takie wartości współczynnika oznaczają, że w szkołach podstawowych na terenie Gminy naukę pobiera także część uczniów z obszarów administracyjnie nienależących do Gminy. W gimnazjach natomiast obserwuje się odwrotną sytuację, w której część uczniów z obszaru Gminy objęta obowiązkiem szkolnym uczęszcza do placówek prowadzących działalność na terenie innych gmin. Zmiany powyższego wskaźnika zostały zaprezentowane na wykresie nr 11.

Wykres 11. Współczynnik skolaryzacji netto w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2013



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.



Poziom wykształcenia mieszkańców

Zgodnie z Narodowym Spisem Powszechnym w Gminie Tłuszcz w 2002 roku dominowały osoby z wykształceniem podstawowym, stanowiły bowiem 35,58% ogółu mieszkańców. Dla porównania wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 30,05%, wykształceniem średnim 23,45, a wykształceniem wyższym jedynie 4,28% ludności, co zostało pokazane w tabeli nr 15.

Tabela 15. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Tłuszcz w 2002 roku

Rodzaj wykształcenia	mężczyźni	kobiety	razem	udział procentowy
wyższe	226	414	640	4,28%
policealne	61	248	309	2,07%
średnie	1 488	2 016	3 504	23,45%
zasadnicze zawodowe	2 726	1 764	4 490	30,05%
podstawowe ukończone	2 580	2 736	5 316	35,58%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	252	430	682	4,56%

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS z Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Powyższe dane nie odzwierciedlają jednak aktualnej sytuacji. Należy bowiem założyć, że obecnie w Gminie Tłuszcz, podobnie jak w całej Polsce, wyższy jest udział osób z wykształceniem wyższym. Brak jest nowszych danych dla Gminy, jednak ogólne tendencje w tym zakresie można zaobserwować na przykładzie danych dla powiatu wołomińskiego, które pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego 2011. Zostały one zaprezentowane w tabeli nr 16.

Tabela 16. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu wołomińskiego w 2011 roku w porównaniu z rokiem 2002

Rodzaj wykształcenia	2002	2011	zmiana procentowa
wyższe	14 561	35 528	143,99%
średnie i policealne	53 017	63 072	18,97%
zasadnicze zawodowe	36 879	36 713	-0,45%
gimnazjalne	-	9 031	-
podstawowe ukończone	49 435	34 458	-30,30%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	5 634	2 036	-63,86%

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS z Narodowego Spisu Powszechnego 2002 oraz Narodowego Spisu Powszechnego 2011.

W latach 2002-2011 wyraźnie wzrosła liczba osób z wykształceniem wyższym. Wzrost ten wyniósł ponad 140%. Na wyższym poziomie kształtowała się także liczba mieszkańców z wykształceniem średnim i policealnym, mniej odnotowano natomiast osób z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia. Liczba osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym utrzymała się na podobnym poziomie. Powyższe dane świadczą o zdecydowanej poprawie w zakresie poziomu wykształcenia mieszkańców powiatu wołomińskiego. Należy uznać, że podobna tendencja dotyczy także samej Gminy Tłuszcz.



5.3. Kultura i sport na terenie Gminy

Kultura

Potrzeby i aspiracje kulturalne mieszkańców Gminy Tłuszcz są zaspokajane w oparciu o działalność lokalnych instytucji kultury, placówek oświatowo-wychowawczych, a także licznych stowarzyszeń i organizacji społecznych. Do najważniejszych podmiotów realizujących zadania w sferze kultury należą:

- Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Społeczne Muzeum Ziemi Tłuszczańskiej.

Podstawową działalnością CKSiR jest wspieranie i animowanie kulturowej i sportowej aktywności mieszkańców Gminy Tłuszcz, a także aktywizacja osób o utrudnionym dostępie do kultury, poprzez realizację zadań w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury oraz sportu i rekreacji. Instytucja działa w obszarze kultury poprzez organizowanie imprez kulturalnych, uroczystości i obchodów świąt państwowych. Bardzo ważnym elementem działalności placówki jest wspieranie kół zainteresowań, zespołów i grup artystycznych poprzez zapewnienie bazy lokalowej wraz z niezbędnym zapleczem technicznym i wykwalifikowanymi zasobami kadrowymi. Odpowiadając na potrzeby mieszkańców Gminy Tłuszcz, CKSiR oferuje szeroki wachlarz zajęć stałych dostosowanych do różnych grup społecznych, m. in. zajęcia plastyczne, ceramiczno-malarskie, taneczne, wokalne. Ponadto od 2014 roku w ramach Centrum Kultury działa „Kino za Rogiem”, wyposażone w najnowocześniejszy sprzęt multimedialny i nagłośnieniowy oraz klimatyzację. Tłuszczańskie kino przyciąga co weekend na seanse dużą liczbę mieszkańców, proponuje zróżnicowany program projekcji dla różnych grup wiekowych, od bajek, przez filmy edukacyjne, po filmy obyczajowe i komedie.

Biblioteka Publiczna w Tłuszczu jest prężnie działającą instytucją, która w 2014 roku zajęła dziewiąte miejsce na Mazowszu oraz sto drugie miejsce w całym kraju w rankingu przygotowanym przez Instytut Książki i dziennik „Rzeczpospolita”. W rankingu tym brano pod uwagę gminy wiejskie i miejsko-wiejskie oraz małe miasta do 15 tysięcy mieszkańców, a przyjęta metoda oceny bibliotek premiowała działania na rzecz jakości i komfortu obsługi czytelników, poziom czytelnictwa, liczbę kupowanych nowości i wydatki samorządu na utrzymanie placówki. Biblioteka posiada księgozbiór liczący ponad 30 tysięcy woluminów. Rocznie korzysta z niej 1 730 czytelników, którzy w 2013 roku wypożyczyli 36 581 książek. Placówka posiada osiem filii: w Jasienicy, Chrzęsnem, Postoliskach, Miąsem, Jastrzębiej Łące, Kurach, Kozłach i Mokrej Wsi. W całej Gminie znajduje się ponad 80 tysięcy woluminów, a w 2013 roku korzystało z nich 3 456 czytelników, którzy wypożyczyli 68 738 książek.

Tłuszczańskie Muzeum Społeczne funkcjonuje w strukturze organizacyjnej Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Tłuszczańskiej. W Muzeum, oprócz stałych wystaw prezentujących bogatą tradycję i kulturę regionu, organizowane są czasowe wystawy popularyzujące regionalną twórczość oraz umożliwiające mieszkańcom kontakt ze sztuką profesjonalną. Działalność popularyzatorską jednostka prowadzi również poprzez organizowanie prelekcji naukowych, sesji popularno-naukowych, oprowadzanie po wystawach i współudział w realizacji amatorskich filmów dokumentalnych. Muzeum opracowuje także katalogi zbiorów oraz wydaje przewodniki po wystawach. Obok zbiorów etnograficznych zgromadzone są tu również eksponaty historyczne, malarstwo, rzemiosło artystyczne, ryciny,



ikonografia, okazy numizmatyczne, sztukę ludową, militaria oraz eksponaty z różnych dziedzin techniki. Celem działalności Muzeum jest przechowywanie i udostępnianie społeczeństwu dobytku kultury regionalnej oraz podnoszenie jego wiedzy o przeszłości regionu.

Oprócz stałej działalności instytucji kultury, w Gminie organizowanych jest wiele imprez cyklicznych. Do najważniejszych z nich należą:

- Noworoczne Spotkanie Samorządowe (wręczenie nagród Burmistrza Tłuszcza w dziedzinie kultury, sportu i rekreacji oraz działalności społecznej),
- koncert noworoczny w wykonaniu Młodzieżowej Orkiestry Dętej,
- Karnawałowy Marsz Nordic Walking,
- Róża Burmistrza Tłuszcza – Dzień Kobiet w Gminie Tłuszcz,
- Tłuszczańskie Biesiady z Książką,
- piknik oraz spotkania na temat bezpieczeństwa,
- pikniki rodzinne w poszczególnych sołectwach,
- Dni Tłuszcza,
- gminne obchody Dnia Dziecka,
- gminne obchody Dnia Matki,
- Świętojański Marsz Nordic Walking na Mazowszu,
- wakacje w mieście,
- koncerty na zakończenie wakacji,
- Dożynki Gminne,
- Koncert Kolęd i Pastorałek,
- konkurs na najładniejszy balkon i ogródek przydomowy,
- udział w akcji „Narodowe Czytanie”,
- obchody świąt państwowych i patriotycznych,
- inscenizacje historyczne.

Rysunek 10. Dożynki Gminne



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.



Sport i rekreacja

Bazę sportową Gminy stanowią: stadion miejski, boisko wielofunkcyjne „Orlik 2012”, hala sportowa, boiska wiejskie i osiedlowe, a także infrastruktura należąca do szkół i zespołów szkół.

W Gminie Tłuszcz działalność prowadzą różne instytucje sportowe, spośród których jako najważniejsze wskazać należy:

- Okręg Mazowiecki Polskiego Związku Wędkarskiego z siedzibą w Warszawie, Koło Polskiego Związku nr 84 „Ciernik”,
- Stowarzyszenie Szkoła Sztuk Walki i Samoobrony Kobra,
- Stowarzyszenie „Twórcy Jutra”,
- Tłuszczański Klub Sportowy Bóbr (z trzema sekcjami: biegową, piłki nożnej oraz siatkowej),
- Tłuszczański Ośrodek Futbolu Bóbr Tłuszcz,
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimp”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Orły”,
- RKS Family Active Tłuszcz.

Na terenie Gminy organizowane są liczne imprezy sportowe. Ich celem jest popularyzacja i upowszechnienie różnych form aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży, a także ogółu mieszkańców Gminy Tłuszcz. Corocznie organizowany jest „Bieg Bobra”, który przyciąga setki biegaczy, a dużą popularnością cieszą się też wyścigi i rajdy rowerowe, w których biorą udział zarówno młodzi, jak i starsi mieszkańcy Gminy. Również stowarzyszenia i kluby sportowe wychodzą z ciekawymi inicjatywami, takimi jak „Charytatywny mecz 24-godzinny” czy „Liga Bobra” (amatorska liga szóstek). Ofertę zajęć ruchowych i fizycznych systematycznie przedstawia także Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji, a najmłodszy mieszkańcy mogą korzystać z kilkunastu placów zabaw i rekreacji ogólnodostępnych w wielu miejscowościach Gminy.

Rysunek 11. Hala sportowa przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Tłuszczu



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.



5.4. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia w Gminie Tłuszcz stosunkowo dobrze wypełnia swoje zadania. W Gminie nie funkcjonują publiczne przychodnie podległe pod Gminę, działalność prowadzą natomiast trzy niepubliczne placówki służby zdrowia. Mają one jednak podpisane umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenie usług medycznych. Do placówek tych należą:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Bios” w Tłuszczu,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” w Postoliskach,
- Centrum Medyczne Rajmedica w Tłuszczu.

W Tłuszczu funkcjonuje także pogotowie ratunkowe. Zadania z zakresu leczenia szpitalnego oraz klinicznego realizowane są natomiast w Wołominie i w Warszawie. W Gminie zlokalizowane są również cztery apteki.

5.5. Bezpieczeństwo mieszkańców

Jednym z aspektów szeroko rozumianego bezpieczeństwa mieszkańców Gminy jest ochrona przeciwpożarowa. Na terenie Gminy funkcjonuje sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: w Tłuszczu, Jasienicy, Chrzęsnem, Miąsem, Kozłach i Dzieciołach. Jednostki OSP Tłuszcz oraz OSP Chrzęśne są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ponadto w Tłuszczu przy ulicy Wiejskiej ma siedzibę Filia Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej w Wołominie. Miejskami szczególnie zagrożonymi pożarami na terenie Gminy są nieużytkowane tereny rolnicze oraz lasy.

W Tłuszczu swoją siedzibę ma Komisariat Policji, który swoim zasięgiem działania obejmuje również sąsiednią Gminę Klembów. W ostatnich latach systematycznie maleje zagrożenie przestępczością. Wśród ujawnianych przestępstw dominują przestępstwa przeciwko mieniu: kradzieże, uszkodzenia mienia, kradzieże z włamaniem. Na stosunkowo wysokim poziomie utrzymuje się wykrywalność sprawców przestępstw (w 2012 roku – 65%, a w 2013 roku – 66,5%).

Nad bezpieczeństwem podróżujących koleją czuwają funkcjonariusze Straży Ochrony Kolei.

5.6. Pomoc społeczna

Placówką realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Tłuszcz jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu, który jest jednostką organizacyjną Urzędu Miejskiego. Podstawowym celem działalności placówki jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, doprowadzanie w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, a także zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej w zakresie świadczenia wszelkich form pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy. Jego działalność obejmuje realizację zadań zleconych Gminie zgodnie z ustaleniami przekazanymi w tej sprawie przez wojewodę oraz zadania własne Gminy.



Do najważniejszych form pomocy społecznej świadczonej przez OPS w Gminie Tłuszcz należą:

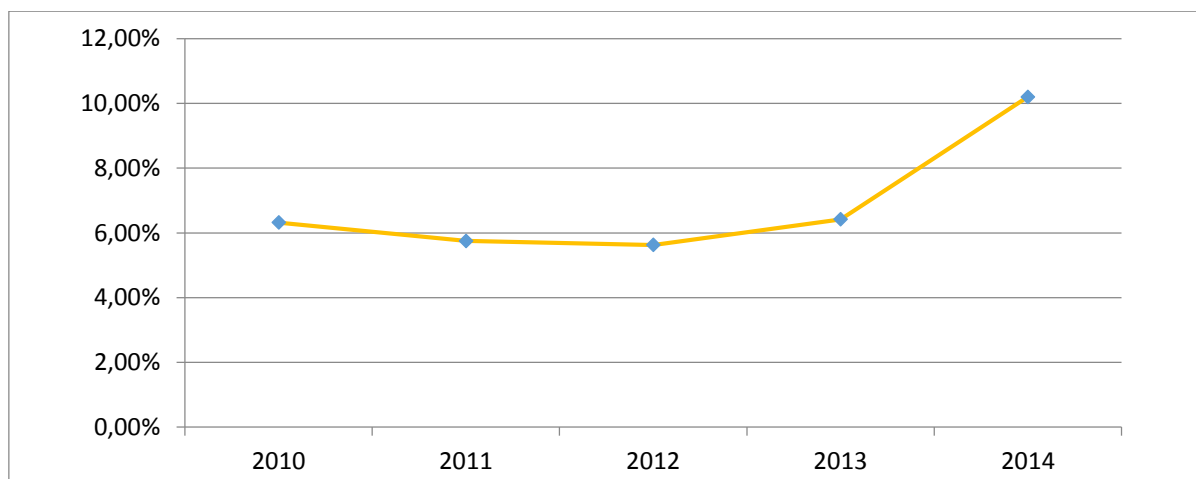
- praca socjalna,
- zasiłki stałe,
- zasiłki rodzinne,
- zasiłki pielęgnacyjne,
- zasiłki z tytułu macierzyństwa,
- zasiłki okresowe,
- zasiłki celowe,
- dożywianie dzieci w szkołach,
- wydatki na świadczenia lecznicze,
- usługi opiekuńcze,
- pomoc rzeczowa,
- dodatki mieszkaniowe,
- poradnictwo specjalistyczne w PPDziR,
- KDR – Karta Dużej Rodziny,
- karta takrodzina.pl,
- fundusz alimentacyjny,
- pomoc w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Klub Integracji Społecznej,
- dowożenie dzieci niepełnosprawnych do szkół.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W 2014 roku pomocą społeczną objętych było 10,20% mieszkańców Gminy Tłuszcz, co zostało zaprezentowane na wykresie nr 12. Oznacza to wzrost wartości tego wskaźnika w porównaniu z rokiem wcześniejszym, wynika on jednak głównie ze zmiany sposobu sporządzania Sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.



Wykres 12. Odsetek mieszkańców objętych pomocą społeczną w ogóle mieszkańców Gminy Tłuszcz w latach 2010-2013



Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie Sprawozdań z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu za rok 2010, 2011, 2012, 2013, 2014.

Dane na temat liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu przedstawiono natomiast w tabeli nr 17.

Tabela 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu w latach 2010-2013

	2010	2011	2012	2013	2014
rodziny, które skorzystały ze świadczeń wynikających z ustawy o pomocy społecznej	420	385	392	446	706
rodziny, które skorzystały ze świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych	1 067	1 023	974	931	914
rodziny, które skorzystały z funduszu alimentacyjnego	87	86	81	81	79

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie Sprawozdań z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu za rok 2010, 2011, 2012, 2013.

Jak przedstawiono w tabeli nr 18, najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej są ubóstwo oraz bezrobocie. W obu przypadkach liczba rodzin borykających się z tym problemem wzrastała w ostatnich latach. Wzrosła także liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. Zdecydowanie rzadziej występującym zjawiskiem jest natomiast alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz przemoc w rodzinie.

Tabela 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu w latach 2010-2013 w odniesieniu do powodów objęcia pomocą

powód objęcia pomocą społeczną	2010	2011	2012	2013
ubóstwo	284	239	276	321
sieroctwo	0	0	1	2
bezdomność	5	4	2	3
potrzeby ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietność)	43	34	65	80



powód objęcia pomocą społeczną	2010	2011	2012	2013
bezrobocie	209	179	209	247
niepełnosprawność	155	149	141	158
długotrwała lub ciężka choroba	236	212	225	233
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego	38	40	41	44
przemoc w rodzinie	2	3	2	3
alkoholizm	36	31	31	31
narkomania	1	1	1	1
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	12	11	11	14
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0
zdarzenie losowe	4	5	2	3
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie Sprawozdań z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu za rok 2010, 2011, 2012, 2013.

W strukturze OPS w Tłuszczu wyodrębniono Dział Świadczeń Rodzinnych, Klub Integracji Społecznej dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Punkt Pomocy Dziecku i Rodzinie. Działalność Ośrodka finansowana jest ze środków budżetowych. Środki finansowe na realizację zadań zleconych przekazywane są z budżetu państwa do budżetu Gminy. Gmina ponosi natomiast koszty związane z finansowaniem pomocy społecznej w zakresie realizacji zadań własnych, korzystając w tym zakresie również ze środków Unii Europejskiej.

Choć Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu odgrywa najważniejszą rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy, to mieszkańcy mogą korzystać także z oferty innych instytucji. Najważniejsze z nich zaprezentowano w tabeli nr 19.

Tabela 19. Charakterystyka instytucji i organizacji pozarządowych czynnie działających na rzecz osób niepełnosprawnych, ubogich i starszych w Gminie Tłuszcz

Nazwa instytucji	Opis działalności
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie	Jest to jednostka organizacyjna pomocy społecznej na poziomie powiatu. Realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, takie jak: organizowanie usług i ich zapewnienie w określonym standardzie w domach pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, oraz organizowanie i wsparcie opieki w rodzinach zastępczych. Centrum realizuje także zadania wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.



Nazwa instytucji	Opis działalności
Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych „Nadzieja”	Celem działalności Stowarzyszenia jest szeroko rozumiana integracja społeczna i zawodowa dzieci niepełnosprawnych oraz pomoc ich rodzicom, oparta na zasadzie samopomocy.
Stowarzyszenie na Rzecz Organizowania Społeczności Lokalnych „Ab ovo”	Celem działalności Stowarzyszenia jest wspieranie i edukowanie społeczności lokalnej, a także rozwiązywanie problemów i zaspokajanie potrzeb lokalnych oraz wspieranie seniorów.

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tłuszcz na lata 2013-2019.

5.7. Najważniejsze problemy społeczne na terenie Gminy Tłuszcz

Bezrobocie

Bezrobocie w Gminie Tłuszcz stanowi problem społeczny i wiąże się z obniżeniem materialnego standardu życia nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny, co w konsekwencji prowadzi do ubóstwa i patologii. Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Tłuszcz na koniec grudnia 2014 roku wynosiła 1 286, w tym 145 osób z prawem do zasiłku. 552 osoby z liczby bezrobotnych zarejestrowanych to kobiety, co stanowi 43% tej grupy, pozostałe 734 osoby (57%) to mężczyźni.

Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 roku liczba osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wynosiła 228, z czego 90 korzystających zamieszkiwało miasto, a 138 – wieś. Uwzględniając aktualną sytuację gospodarczą na terenie Gminy, można przypuszczać, że ponowne zatrudnienie tracących pracę będzie problemem trudnym, wymagającym nie tylko nakładów finansowych, lecz również ścisłej współpracy władz samorządu gminnego i powiatowego, wojewody, organizacji rządowych i pozarządowych oraz pracodawców.

Największe bezrobocie w Gminie występuje w przedziale wiekowym od 18 do 24 lat i dotyczy absolwentów szkół średnich i ludzi młodych, którzy nie podjęli jeszcze żadnej pracy. Należy zauważyć, że w grupie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy najliczniejszą grupę stanowią osoby o niskim poziomie wykształcenia, nieposiadające żadnych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego.

Osoby długotrwale bezrobotne (pozostające w okresie ostatnich dwóch lat w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy dłużej niż 12 miesięcy) są najtrudniejszą grupą do aktywizacji. Dla osób mieszcących się w tej kategorii bezrobocie staje się bowiem często sposobem na życie. Osoby długo pozostające bez pracy nie wzbudzają zainteresowania pracodawców ze względu na dezaktualizację posiadanych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego.

W Gminie Tłuszcz istnieją dwie instytucje zajmujące się aktywizacją społeczną i zawodową osób bezrobotnych. Pierwszą z nich jest Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie z filią w Tłuszczu, którego celem działalności jest realizacja usług poradnictwa zawodowego oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy. Drugą jest natomiast Klub Integracji Społecznej działający w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu, którego zadaniem jest aktywizacja zawodowa i społeczna poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji.



Działalność obu instytucji opiera się na współpracy i wymianie informacji na temat osób bezrobotnych. Aby prowadzić skuteczną aktywizację i reintegrację osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, instytucje te używają szeregu instrumentów w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i przywrócenia osoby bezrobotnej na rynek pracy. W przypadku Klubu Integracji Społecznej w latach 2011-2014 finansowanie działań aktywizacyjnych opierało się na pozyskiwaniu środków finansowych pochodzących z puli pieniędzy unijnych lub budżetu państwa, np. Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Na przestrzeni lat 2013/2014 oraz 2014/2015 Klub Integracji Społecznej jako dział Ośrodka Pomocy Społecznej realizował dwa projekty skierowane do bezrobotnych kobiet. W projektach tych zaplanowano poradnictwo psychologa, doradcy zawodowego i trenera pracy, a także warsztaty aktywizujące i kursy zawodowe zgodne z oczekiwaniami uczestniczek. Łącznie w obu projektach wzięło udział 20 uczestniczek, z czego w I edycji cztery osoby podjęły staż, a pięć osób znalazło zatrudnienie na wolnym rynku pracy, a w II edycji trzy osoby podjęły staż, cztery osoby znalazły zatrudnienie na wolnym rynku pracy, a jedna osoba otworzyła działalność gospodarczą.

Działania Klubu Integracji Społecznej są uzupełnieniem dla działań Powiatowego Urzędu Pracy. Krokiem na przód w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych są realizowane w partnerstwie OPS i PUP Programy Aktywizacja i Integracja, które dają szansę na rynku pracy osobom, które do tej pory mogły skorzystać jedynie z programów specjalnych, skierowania do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy, podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej lub w uzasadnionych przypadkach z poradnictwa zawodowego.

Ze względu na utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat stan bezrobocia w Gminie Tłuszcz konieczne będzie dalsze prowadzenia działań aktywizujących, a co za tym idzie – pozyskiwanie środków z dostępnych funduszy na realizację niezbędnych zadań w celu przeciwdziałania bezrobociu.

Brak infrastruktury i usług dla osób starszych przy jednoczesnym wzroście liczby osób starszych

Według danych z Ewidencji Ludności w dniu 31.12.2014 roku Gminę Tłuszcz zamieszkiwało 1 921 kobiet powyżej 60. roku życia oraz 752 mężczyzn powyżej 60. roku życia. Dla porównania w dniu 31.12.2013 roku liczby te wynosiły 1 782 oraz 663.

W skali całego kraju maleje wskaźnik przyrostu naturalnego, a zgodnie z badaniem CBOS Polacy jako główne przyczyny odraczania lub rezygnacji z rodzicielstwa wskazują obawę kobiet przed utratą pracy (62% wskazań) oraz brak wsparcia ze strony państwa w dziedzinie edukacji, wychowania i opieki medycznej (42% wskazań). Problemy i potrzeby osób starszych w Gminie Tłuszcz nie odbiegają od tych notowanych w całym kraju. Zwykle przyczyną problemów jest samotność spowodowana zmianą struktury rodziny (polegającą na odchodzeniu od modelu rodziny wielopokoleniowej, gdzie młodszy członkowie rodziny sprawowali opiekę nad starszymi), problemy zdrowotne (przewlekłe choroby i zaburzenia będące ich następstwem), a także niepełnosprawność i związane z nią utrudnienia w życiu codziennym. Konsekwencją powyższego jest przeświadczenie osób starszych, że jest się niepotrzebnym.

Nie bez znaczenia są również problemy natury materialnej utrudniające między innymi korzystanie z dóbr kultury. Aspekt ekonomiczny zwykle znacznie utrudnia podejmowanie decyzji związanych z dniem codziennym i stawia osoby starsze przed wyborem zaspokojenia potrzeb podstawowych kosztem dostępu do aktywnych, często płatnych, form spędzania czasu wolnego.



W Gminie Tłuszcz problemem jest brak wielopłaszczyznowej współpracy organizacji i instytucji zmierzającej do stworzenia stałej cyklicznej oferty aktywizującej osoby starsze, co dałoby także możliwość zagospodarowania potencjału i doświadczenia tej grupy społecznej. Dodatkowym utrudnieniem jest również brak lokali, w których można by prowadzić centra wsparcia dla osób powyżej 60. roku życia. Dodając do tego szybki postęp technologiczny, może okazać się, że powoli, ale skutecznie, eliminuje się osoby starsze z życia społecznego, co w konsekwencji zmierza do marginalizacji i izolacji tej grupy społecznej.

Nie da się rozwiązać problemów osób starszych bez wsparcia systemowego, które umożliwi stworzenie miejsc wsparcia dziennego z profesjonalną opieką oraz możliwością spędzania czasu w sposób nie tylko aktywny, lecz również kreatywny. W miejscach tych spotykałyby się pokolenia oraz następowałaby wymiana doświadczeń.

Brak wsparcia dla rozwoju dzieci i młodzieży

Gmina Tłuszcz jest obszarem miejsko-wiejskim, gdzie rozwiązania dla rozwoju młodych pokoleń nadal wymagają wypracowania nowych standardów. Obszar miejski gminy w dalszym ciągu nie dysponuje wystarczająco rozwiniętą infrastrukturą dla dzieci i młodzieży.

Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży koncentruje się obecnie w placówkach oświatowych i jest nierozłącznie związane z procesem dydaktycznym. Oddziaływanie wychowawcze powinno być jednak realizowane również poza szkołami. Wspieranie młodych ludzi poza placówkami edukacyjnymi daje szansę na kreowanie pokolenia samodzielnych i dojrzałych emocjonalnie mieszkańców, którzy potrafią nawiązywać prawidłowe relacje międzyludzkie. Rozwój oferty pozaszkolnej daje też szansę na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, zdolnego do wprowadzania zmian.

Dzieci i młodzież w Gminie Tłuszcz mają ograniczony dostęp do kultury i sztuki. Funkcjonujące placówki kulturalne mimo swojej aktywności nie są w stanie zaspokoić potrzeb wszystkich zainteresowanych. Dzieci i młodzież do 21. roku życia wymagają dobrze skonstruowanych programów wsparcia i rozwoju. Zapewnienie atrakcyjnych form aktywności w gminie daje szansę na budowanie grup rówieśniczych pozbawionych elementu „małomiasteczkowej” stygmatyzacji.

Na koniec 2014 roku w obszarze gminy Tłuszcz zamieszkiwało 5 314 osób do 21. roku życia, co stanowi więcej niż 25% wszystkich mieszkańców Gminy. Są to osoby w znacznej mierze uzależnione finansowo od rodziców. Dostęp do form aktywności pozalekcyjnej i edukacji ponadgimnazjalnej wymaga dodatkowych nakładów, a rodziny z terenu Gminy bardzo często nie mogą sobie pozwolić na wydatki związane z dodatkową edukacją. Dane OPS pokazują, że ze świadczeń rodzinnych w 2014 roku skorzystało 1 412 dzieci do 21. roku życia, co stanowi ponad jedną czwartą wszystkich mieszkańców w tym przedziale wiekowym. Sytuacja ekonomiczna rodzin w gminie Tłuszcz stanowi więc wyraźną barierę w realizacji potrzeb dzieci i młodzieży. Wskazuje to na konieczność zapewnienia oferty kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej i sportowej w formie bezpłatnej. Dzieci i młodzież z orzeczoną niepełnosprawnością w dalszym ciągu napotykają na ograniczenia i bariery występujące w infrastrukturze oraz mentalności społeczeństwa. W 2014 roku ze świadczeń rodzinnych korzystało 88 niepełnosprawnych do 21. roku życia. Jest to grupa mieszkańców w dalszym ciągu postrzegana przez pryzmat ich ograniczeń i deficytów.

W Gminie Tłuszcz występuje dodatni przyrost naturalny, co pokazuje to, że jest ona miejscem przyjaznym dla rodzin. W wiek prokreacyjny wchodzi roczniki z wyżu demograficznego. W 2014 roku



odnotowano 219 urodzeń, z czego 173 dzieci otrzymało jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia. Wysoka wartość tego wskaźnika (ponad 75% korzystających ze świadczenia) udowadnia niskie dochody w rodzinach.

Rozpatrując zagadnienie potrzeb oraz deficytów dzieci i młodzieży należy brać pod uwagę dobrostan rodziny, warunki jej życia, poczucie bezpieczeństwa oraz stabilizację ekonomiczną. Rodzina wymaga dobrej infrastruktury, łatwości dostępu do niej i przyjaznych rozwiązań. Dzieci i młodzież są kapitałem, który będzie kształtował przyszłość i dobrobyt regionu.

Problem uzależnień i przemocy w rodzinie

Elementem wymagającym wsparcia w Gminie Tłuszcz jest również narastający problem związany z uzależnieniami i przemocą w rodzinie. Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Tłuszcz wskazują na zależność występowania przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym. 70% sytuacji występowania przemocy w rodzinie wiąże się z alkoholem. W 2015 roku w Gminie zostało założonych 29 niebieskich kart, a kontynuowanych jest 11 z lat poprzednich, co wskazuje na 40 środowisk, w których podjęte zostały działania interdyscyplinarne. W 2014 r. odbyły się 133 spotkania grup roboczych, a zaangażowanych w prace nad problemem jest 11 różnych instytucji i organizacji. Problem przemocy w 2014 roku dotyczył 135 osób z Gminy Tłuszcz (procedury rozpoczęte).

Potrzeba w tym zakresie dotyczy programów korekcyjno-edukacyjnych, socjoterapii, zajęć profilaktycznych oraz grup wsparcia. Działania te realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu.

5.8. Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Tłuszcz działa wiele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, które powstają z inicjatywy prywatnych osób, ale działają w interesie publicznym. Do najważniejszych organizacji prowadzących działalność w Gminie należą:

- jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Chrzęsne, Dziecioły, Jasienica, Kozły, Miąse, Tłuszcz,
- stowarzyszenia:
 - Stowarzyszenie „Twórcy Jutra”,
 - Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw „Ad futurum”,
 - Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „DZIAŁAJ”,
 - Stowarzyszenie AXA,
 - Stowarzyszenie na Rzecz Organizowania Społeczności Lokalnych „Ab ovo”,
 - Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych „Nadzieja”,
 - Stowarzyszenie Kastor – Inicjatywa dla Rozwoju,
 - Stowarzyszenie „Potok Serc”,
 - Stowarzyszenie Rodu Kielaków „SIEWBA”,



- Stowarzyszenie „Droga”,
- organizacje i kluby sportowe:
 - Gimnazjalny Klub Sportowy Tłuszcz,
 - Uczniowski Klub Sportowy „ISKRA” Jasienica,
 - Szkoła Sztuki Walki i Samoobrony KOBRA,
 - Koło PZW nr 84 „Ciernik”,
 - Tłuszczański Klub Sportowy „Bóbr”,
 - Uczniowski Klub Sportowy „Olimp” Tłuszcz,
 - Uczniowski Klub Sportowy „Orły” Postoliska,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tłuszczańskiej,
- Fundacja Stacja Demokracja,
- Lokalna Grupa Działania Równiny Wołomińskiej,
- Chorągiew Stołeczna Związku Harcerstwa Polskiego – Hufiec Tłuszcz,
- Koło Pszczelarzy w Tłuszczu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Miąsem.

5.9. Podsumowanie: identyfikacja problemów w sferze społecznej

Wśród najważniejszych problemów w sferze społecznej należy wskazać:

- bezrobocie, prowadzące do występowania ubóstwa, patologii i wykluczenia społecznego,
- spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym,
- konieczność zapewnienia odpowiedniej infrastruktury społecznej coraz większej liczbie mieszkańców,
- brak infrastruktury i usług dla osób starszych przy jednoczesnym wzroście liczby seniorów,
- brak wsparcia dla rozwoju dzieci i młodzieży,
- problem uzależnień i przemocy w rodzinie,
- niewystarczające powiązania pomiędzy edukacją a potrzebami lokalnego rynku pracy,
- ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia,
- skromna baza rekreacyjno-sportowa.



CZĘŚĆ III. Zapewnienie zgodności z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie Gminy oraz z dokumentami strategicznych wyższego rzędu

1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku jest dokumentem, którego zapisy określają kształt przyszłego rozwoju regionu oraz definiują jego długookresowe procesy rozwojowe. Następnym wdrażaniem Strategii powinno być zdynamizowanie procesu rozwoju i modernizacji gospodarki regionu oraz poprawa warunków i jakości życia mieszkańców. Jednym z elementów Strategii jest również określenie właściwych dla województwa rozwiązań oraz wskazanie działań, które najlepiej przygotują gospodarkę i społeczeństwo do potrzeb i wyzwań przyszłości.

Cel główny realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego zaprezentowano poniżej:

Rysunek 12. Cel główny Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w Województwie Mazowieckim, wzrost znaczenia obszaru metropolitalnego Warszawy w Europie

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”.

Aby umożliwić realizację celu głównego, w Strategii wyodrębniono poszczególne cele strategiczne:

Rysunek 13. Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Przemysł i produkcja (cel priorytetowy):

Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym

Gospodarka:

Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii

Przestrzeń i transport:

Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego

Społeczeństwo:

Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki

Środowisko i energetyka:

Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska

Kultura i dziedzictwo:

Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”.



Tłuszcz nie należy do ośrodków specjalizujących się w produkcji przemysłowej, dlatego projekty zawarte w Lokalnym Planie Rewitalizacji nie będą miały dużego wpływu na cel priorytetowy Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego. Wykazują one jednak wysoką zbieżność z pozostałymi celami strategicznymi zdefiniowanymi w dokumencie. Zbieżność tą wykazano poniżej:

- gospodarka – projekty zawarte w Lokalnym Planie Rewitalizacji zakładają wzrost konkurencyjności regionu oraz tworzenie dobrych warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- przestrzeń i transport – w Lokalnym Planie Rewitalizacji zawarto projekty zakładające zagospodarowanie przestrzeni miejskiej, budowę dróg oraz modernizację oświetlenia ulicznego i miejsc parkingowych,
- społeczeństwo – projekty zawarte w Lokalnym Planie Rewitalizacji mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Tłuszcz,
- środowisko i energetyka – projekty zawarte w Lokalnym Planie Rewitalizacji zakładają podejmowanie działań mających na celu zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, między innymi termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz przebudowę ciągów komunikacyjnych,
- kultura i dziedzictwo – w Lokalnym Planie Rewitalizacji zawarto projekty zakładające wykorzystywanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego.



2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 jest narzędziem realizacji polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Dokument ten zakłada dalsze podnoszenie potencjału regionu poprzez wzrost gospodarczy oparty na przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy oraz zrównoważonym wykorzystywaniu zasobów. Jednocześnie podejmowane w Programie działania przyczyniają się do efektywnego wykorzystania kapitału ludzkiego poprzez przedsięwzięcia na rzecz włączenia społecznego i edukacji mieszkańców Mazowsza oraz poprawy jakości usług świadczonych przez administrację publiczną.

Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 sformułowano w następujący sposób:

Rysunek 14. Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020

Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu mazowieckiego rynku pracy

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020.

Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele strategiczne:

Rysunek 15. Cele strategiczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020

Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach

Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację

Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 został podzielony na jedenaście głównych osi priorytetowych, te z kolei dzielą się na poszczególne działania. Podział ten zaprezentowano w tabeli nr 20.



Tabela 20. Osie priorytetowe i działania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020

Osie priorytetowe i działania RPO WM 2014-2020	
Oś priorytetowa I – Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	
Działanie 1.1. Działalność badawczo-rozwojowa jednostek naukowych	
Działanie 1.2. Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw	
Oś priorytetowa II – Wzrost e-potencjału Mazowsza	
Działanie 2.1. E-usługi	
Oś priorytetowa III – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	
Działanie 3.1. Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu	
Działanie 3.2. Internacjonalizacja MŚP	
Działanie 3.3. Innowacje w MŚP	
Oś priorytetowa IV – Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	
Działanie 4.1. Odnawialne źródła energii (OZE)	
Działanie 4.2. Efektywność energetyczna	
Działanie 4.3. Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza	
Oś priorytetowa V – Gospodarka przyjazna środowisku	
Działanie 5.1. Dostosowanie do zmian klimatu	
Działanie 5.2. Gospodarka odpadami	
Działanie 5.3. Dziedzictwo kulturowe	
Działanie 5.4. Ochrona bioróżnorodności	
Oś priorytetowa VI – Jakość życia	
Działanie 6.1. Infrastruktura ochrony zdrowia	
Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	
Oś priorytetowa VII – Rozwój regionalnego systemu transportowego	
Działanie 7.1. Infrastruktura drogowa	
Działanie 7.2. Infrastruktura kolejowa	
Oś priorytetowa VIII – Rozwój rynku pracy	
Działanie 8.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP	
Działanie 8.2. Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo	
Działanie 8.3. Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat	
Oś priorytetowa IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	
Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	
Działanie 9.2. Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej	
Działanie 9.3. Rozwój ekonomii społecznej	
Oś priorytetowa X – Edukacja dla rozwoju regionu	
Działanie 10.1. Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	
Działanie 10.2. Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych	
Działanie 10.3. Doskonalenie zawodowe	
Oś priorytetowa XI – Pomoc Techniczna	

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020.



Cele i projekty zawarte w Lokalnym Planie Rewitalizacji są spójne z założeniami i priorytetami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Spójność ta jest szczególnie widoczna w następujących obszarach:

- oś priorytetowa IV – Lokalny Plan Rewitalizacji zakłada bowiem zmniejszanie emisyjności gospodarki oraz kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych
- oś priorytetowa V – Lokalny Plan Rewitalizacji zakłada bowiem wykorzystywanie oraz rozwój walorów naturalnych i kulturowych regionu, a także poprawę dostępu do zasobów kultury,
- oś priorytetowa VI – w tym obszarze występuje największa spójność, jednym z celów tej osi jest bowiem ożywienie obszarów zmarginalizowanych oraz podejmowanie działań ukierunkowanych na odwrócenie negatywnych trendów zachodzących w obszarach kryzysowych, co w pełni oddaje sens i najważniejsze założenia Lokalnego Planu Rewitalizacji,
- oś priorytetowa VII – Lokalny Plan Rewitalizacji zakłada bowiem przebudowę i modernizację ciągów komunikacyjnych oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu.



3. Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku

Projekt Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku jest dokumentem, który określa wizję i kierunki rozwoju powiatu wołomińskiego w perspektywie długookresowej. Dokument ten zawiera Wizję i Misję Powiatu Wołomińskiego, które sformułowano w następujący sposób:

Rysunek 16. Wizja Powiatu Wołomińskiego

Powiat Wołomiński - zielona równina, bogata przyrodą, historią i kulturą, przyjazna mieszkańcom i przedsiębiorcom

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku.

Rysunek 17. Misja Powiatu Wołomińskiego

Powiat Wołomiński, silny potencjałem tworzących go gmin, wspiera zrównoważony rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny. Wykorzystując naturalne walory przyrodnicze, historyczne oraz kulturowe dba o rozwój turystyki

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku.

W dokumencie zawarto cztery cele strategiczne:

Rysunek 18. Cele strategiczne projektu Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku

Wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej powiatu wołomińskiego

Aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców powiatu wołomińskiego

Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej w powiecie

Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju funkcji turystycznej powiatu wołomińskiego

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku.

Założenia Lokalnego Planu Rewitalizacji Gminy Tłuszcz są w pełni zgodne z celami zawartymi w projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego. Proces rewitalizacji, który ma na celu odwracanie negatywnych trendów na obszarach zmarginalizowanych oraz ożywianie obszarów kryzysowych, jest bowiem silnie związany z rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej oraz aktywizacją społeczności lokalnej. Ponadto, projekty zawarte w Planie przyczynią się do wzmocnienia konkurencyjności regionu i tworzenia warunków dla rozwoju funkcji turystycznej.



4. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023

Projekt Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023 jest dokumentem, w którym wytyczono kierunki działań Gminy wraz z planem umożliwiającym jej dynamiczny rozwój tak, aby stanowiły one ciąg logiczny i były odpowiednio wkomponowane w nakreśloną wizję rozwoju.

Dokument zawiera Wizję Rozwoju Gminy Tłuszcz 2023+, którą przedstawiają następujące stwierdzenia:

- Tłuszcz to gmina, która jest dobrym miejscem do zamieszkania i oferuje swoim mieszkańcom wysoką jakość życia,
- Tłuszcz to gmina, która charakteryzuje się rozwiniętą siecią powiązań komunikacyjnych oraz infrastrukturą techniczną na najwyższym poziomie,
- Tłuszcz to gmina, w której mieszkańcy mają łatwy dostęp do oświaty i kultury, a także mogą korzystać z opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i zaplecza sportowo-rekreacyjnego,
- Tłuszcz to gmina, która wykorzystuje potencjał środowiska przyrodniczego i tworzy bogatą ofertę dla turystów, którzy chcą aktywnie spędzić wolny czas,
- Tłuszcz to gmina, która dba o tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz jest miejscem przyjaznym dla inwestorów,
- Tłuszcz to gmina, w której mieszkańcy mają szansę brać odpowiedzialność za rozwój swojego otoczenia, a celem władz jest zadbanie o potrzeby każdej grupy społecznej.

Rysunek 19. Wizja rozwoju Gminy Tłuszcz 2023+



Źródło: projekt Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023.



Biorąc pod uwagę specyfikę Gminy Tłuszcz, w Strategii sformułowano cel główny, który został przedstawiony poniżej:

Rysunek 20. Cel główny projektu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023

Dynamiczny rozwój Gminy Tłuszcz poprzez zwiększenie jej atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej oraz zapewnienie mieszkańcom wysokiego standardu życia

Źródło: projekt Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023.

Na podstawie celu głównego opracowano cztery cele strategiczne, które nakreślają zrównoważone kierunki działań Gminy Tłuszcz:

Rysunek 21. Cele strategiczne projektu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023

Poprawa warunków mieszkalnych i bytowych mieszkańców Gminy

Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości oraz zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy

Rozwój korzystnych powiązań komunikacyjnych Gminy i regionu oraz dbanie o ład przestrzenny i środowisko

Budowa zintegrowanego społeczeństwa obywatelskiego oraz wspieranie aktywności mieszkańców

Źródło: projekt Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023.

Można zaobserwować wysoką zbieżność celów strategicznych zawartych w projekcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz z celami, założeniami i projektami zawartymi w Lokalnym Planie Rewitalizacji. Projekty te przyczynią się bowiem w stopniu znacznym do poprawy warunków bytowych i mieszkalnych ludności i wpłyną również na ład przestrzenny. Termomodernizacje budynków gminnych powiązane są zaś z dbałością o środowisko, a remonty i przebudowy dróg umożliwią rozwój korzystnych powiązań komunikacyjnych. Ponadto, projekty zawarte w Lokalnym Planie Rewitalizacji mają również na celu wsparcie lokalnej aktywności mieszkańców oraz rozwoju przedsiębiorczości i turystyki.



5. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tłuszcz

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tłuszcz jest dokumentem określającym politykę przestrzenną Gminy oraz lokalne zasady gospodarowania.

Zgodnie z wnioskami zawartymi w Studium, rozwój przestrzenny Gminy Tłuszcz uzależniony jest od jej konkurencyjności oraz wykorzystania potencjałów rozwojowych. O konkurencyjności Gminy decydują natomiast następujące czynniki, które są zależne od działań samorządu gminnego:

- stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego nakierowanego na osoby pracujące w Warszawie,
- zapewnienie wysokiego standardu terenów mieszkaniowych,
- stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju budownictwa rekreacyjnego,
- podniesienie standardu obsługi mieszkańców, zwłaszcza przez podniesienie atrakcyjności ośrodka usługowego w Mieście Tłuszcz,
- stworzenie warunków dla rozwoju funkcji wykorzystujących położenie Gminy w pasie korytarza międzynarodowych powiązań komunikacyjnych.

Lokalny Plan Rewitalizacji zachowuje spójność z założeniami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Realizacja projektów zawartych w Planie spowoduje bowiem wzrost liczby osób wyrażającej chęć zamieszkania w Gminie i Mieście Tłuszcz, a rewitalizowany obszar stanie się miejscem bardziej atrakcyjnym dla mieszkańców i przyjezdnych.



6. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tłuszcz na lata 2013-2019

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to dokument, który jest odpowiedzią na trudne problemy społeczne, które stoją do rozwiązania przez władze Gminy oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym. Strategia zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej oraz współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi w tym zakresie. W oparciu o najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie Gminy Tłuszcz w Strategii zawarto cele strategiczne, które zdefiniowano w następujący sposób:

Rysunek 22. Cele strategiczne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tłuszcz na lata 2013-2019

Redukowanie zjawiska ubóstwa

Przeciwdziałanie bezrobociu

Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych poprzez integrację w środowisku lokalnym oraz likwidowanie wszelkich barier psychologicznych, społecznych i fizycznych dyskryminujących te osoby

Zahamowanie zjawiska alkoholizmu oraz pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym, przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i złagodzenie jego skutków

Przeciwdziałanie używaniu i podaży narkotyków

Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Zapobieganie bezdomności

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób opuszczających zakład karny

Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób 50+

Zapobieganie przestępczości, a w szczególności wśród nieletnich

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tłuszcz na lata 2013-2019.

Lokalny Plan Rewitalizacji jest również spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych. Zawarte w Planie projekty będą bowiem sprzyjały zmniejszaniu występowania patologii społecznych na terenie Gminy. Działania prowadzone w ramach rewitalizacji wywierają duży wpływ na sferę społeczną i gospodarczą, co przyczynia się do ograniczania negatywnych zjawisk społecznych.



CZĘŚĆ IV. Założenia Lokalnego Planu Rewitalizacji

1. Cele rewitalizacji i główne kierunki działań

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji, „rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie”. Proces ten polega więc na wyznaczeniu i opisanu obszarów zdegradowanych oraz określeniu spójnych działań mających za zadanie wyprowadzić te obszary z sytuacji kryzysowej.

Poprzez obszar zdegradowany rozumie się „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym”. Ponadto, na obszarze zdegradowanym występuje co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, określa się natomiast jako obszar rewitalizacji. Zgodnie z ustawą „obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy”.

W Lokalnym Planie Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz przyjęto, że obszary rewitalizacji w całości pokrywają obszary zdegradowane. Ponadto, nie wykazano konieczności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (w rozumieniu Ustawy o rewitalizacji).

Przedsięwzięcia zaplanowane na obszarach rewitalizacji są spójne i integrują współpracę w następujących sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Główny cel Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz przedstawiono poniżej.



Rysunek 23. Cel główny Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz

Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Tłuszcz poprzez ograniczenie występowania problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

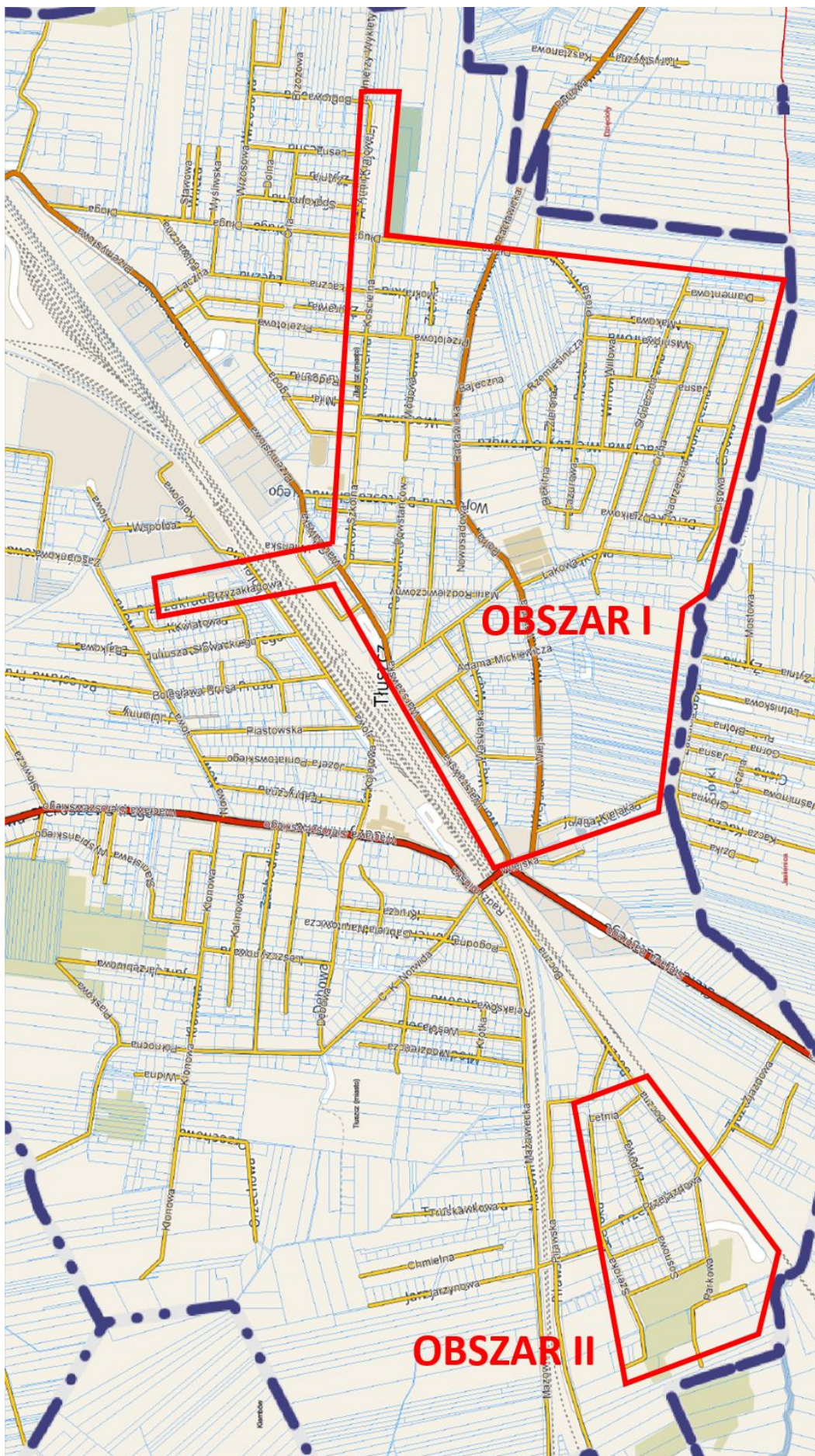
Odpowiadające powyższemu celowi kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk zaprezentowano w tabeli nr 21.

Tabela 21. Kierunki działań Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz

SFERA FUNKCJONOWANIA GMINY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA I SFERA TECHNICZNA	Poprawa systemu transportowego i powiązań komunikacyjnych
	Zwiększenie funkcjonalności zagospodarowania przestrzennego, poprawa estetyki oraz usunięcie barier architektonicznych
	Poprawa jakości oraz zwiększanie dostępności infrastruktury technicznej
	Podejmowanie działań umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych
SFERA ŚRODOWISKOWA	Przeciwdziałanie degradacji środowiska, w tym rozwój infrastruktury sprzyjającej ochronie środowiska (infrastruktura wodno-kanalizacyjna)
	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń
	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz propagowanie aktywnego trybu życia
SFERA GOSPODARCZA	Podejmowanie działań mających na celu aktywizację zawodową mieszkańców
	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności małych firm z sektora handlu i usług
SFERA SPOŁECZNA	Aktywizacja społeczności lokalnej, integracja mieszkańców oraz wsparcie lokalnych inicjatyw
	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych
	Zwiększenie poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz podniesienie jakości usług publicznych
	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Horyzont czasowy Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz obejmuje lata 2015-2023. Rewitalizacja jest procesem długotrwałym, odbywającym się na wielu różnych płaszczyznach, dlatego niniejszy dokument został opracowany w sposób gwarantujący elastyczność dostosowania przeprowadzanych działań do aktualnie panującej sytuacji. Może być on więc uzupełniany o dodatkowe działania wynikające z planów inwestycyjnych Gminy, dostępności zewnętrznych źródeł finansowania, a także włączania się w proces rewitalizacji nowych partnerów.





2. Charakterystyka obszarów rewitalizacji

Zasięg obszarów zdegradowanych został wyznaczony przy przyjęciu następujących założeń:

- są to obszary ograniczone przestrzennie i obejmują najbardziej zdegradowane tereny Gminy Tłuszcz,
- proces delimitacji przestrzennej obszarów został dokonany przez samorząd w oparciu o indywidualne kryteria,
- delimitacja przestrzenna obszarów zdegradowanych została dokonana w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk społecznych i gdzie koncentracja problemów jest największa,
- obszary te nie mogą być większe niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałe przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Obszary rewitalizacji zostały wyznaczone w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową, która obejmowała następujące kryteria:

- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- poziom ubóstwa i wykluczenia,
- liczba osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- wskaźniki aktywności gospodarczej,
- dostęp do infrastruktury społecznej,
- liczba budynków wybudowanych przed 1945 rokiem,
- poziom rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- poziom przestępczości.

Mapa zamieszczona na poprzedniej stronie przedstawia dwa obszary zdegradowane, znajdujące się w granicach administracyjnych miasta Tłuszcz. Zostały one scharakteryzowane w kolejnych częściach niniejszego rozdziału.

2.1. Obszar I

Obszar I jest stosunkowo dużym obszarem obejmującym centrum miasta Tłuszcz oraz jego południowo-wschodnią część. Granice obszaru wyznaczają:

- od południa – granice administracyjne miasta,
- od wschodu – ulica Długa, ulica Armii Krajowej i ulica Bobrowa,
- od północy – ulica Armii Krajowej, ulica Kościelna, ulica Szkolna, ulica Przyzakładowa, ulica Warszawska oraz tory kolejowe,
- od zachodu – ulica Wiejska i ulica Jana Kielaka.



Obszar ten obejmuje centrum miasta, będące jednocześnie jego najbardziej reprezentacyjną częścią, a także osiedle Długa wraz z parkiem, dworzec PKP, ulicę Przyzakładową i targowisko miejskie. W granicach obszaru znajdują się również obiekty administracji publicznej, placówki edukacyjne, infrastruktura sportowa oraz jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.

Omawiany obszar pełni następujące funkcje:

- centrotwórcza,
- mieszkaniowa,
- edukacyjna,
- turystyczna,
- administracyjna,
- komunikacyjna,
- handlowa i usługowa,
- rekreacyjna.

Główne problemy zaobserwowane w granicach obszaru, czyniące go obszarem zdegradowanym i wymagającym przeprowadzenia procesu rewitalizacji, obejmują:

- niedostateczny poziom rozwoju lokalnej aktywności gospodarczej,
- niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości,
- wysoki udział osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych w społeczeństwie,
- wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury społecznej,
- niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
- niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury komunikacyjnej.

2.2. Obszar II

Obszar II jest znacznie mniejszym obszarem, obejmującym osiedle Borki w południowo-zachodniej części miasta. Granice obszaru wyznaczają:

- od południa – granice administracyjne miasta i ulica Boczna,
- od wschodu – ulica Letnia,
- od północy – ulica Szeroka,
- od zachodu – granice administracyjne miasta.

Obszar ten pełni przede wszystkim funkcję mieszkaniową, znajdują się tu przede wszystkim bloki komunalne.

Jest to obszar charakteryzujący się wysoką koncentracją negatywnych zjawisk i problemów społecznych. Główne problemy zaobserwowane w granicach obszaru, czyniące go obszarem zdegradowanym i wymagającym przeprowadzenia procesu rewitalizacji, obejmują:



- bardzo wysoki udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury społecznej,
- wysoki udział osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych.



CZĘŚĆ V. Projekty planowane na obszarach rewitalizacji

1. Zestawienie projektów Lokalnego Planu Rewitalizacji

Projekty realizowane na obszarze nr 1

Tabela 22. Projekt nr 1

BUDOWA TARGOWISKA MIEJSKIEGO
Opis projektu: Inwestycja obejmuje budowę pawilonów handlowych, wiat i zadaszeń oraz parkingu przy Targowisku Miejskim. W ramach projektu zostanie wybudowana sieć infrastruktury technicznej, wykonane zostanie również oświetlenie i system monitoringu wizyjnego. Ciągi komunikacyjne i strefa handlu zostaną utwardzone kostką brukową. Rysunek 24. Teren pod Targowisko Miejskie w Tłuszczu  Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.
Cel projektu: Utworzenie nowoczesnej miejskiej strefy aktywności gospodarczej, tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej, a także zwiększenie aktywności gospodarczej oraz zatrudnienia wśród mieszkańców. Poprawa warunków pracy osób prowadzących handlową działalność gospodarczą, komfortu osób kupujących oraz dostępu do obiektu.
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu
Okres realizacji: 2016-2020
Szacowane koszty całkowite: 3 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 23. Projekt nr 2

ZAGOSPODAROWANIE PARKU MIEJSKIEGO POŁOŻONEGO PRZY UL. DŁUGIEJ W TŁUSZCZU

Opis projektu:

Rewitalizacja Parku Miejskiego obejmuje urządzenie miejsc aktywności fizycznej dla różnych grup wiekowych, uzupełnienie oświetlenia oraz wykonanie dodatkowych elementów małej architektury i nasadzenia roślin.

Rysunek 25. Park przy ul. Długiej w Tłuszczu



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

Cel projektu:

Utworzenie miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych, integracja mieszkańców oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania, rozszerzenie możliwości organizowania imprez plenerowych i wydarzeń kulturalnych (takich jak festyny, pokazy, koncerty i wystawy), a także promocja i rozwój lokalnej turystyki.

Podmioty realizujące projekt:

Urząd Miejski w Tłuszczu

Okres realizacji:

2016-2020

Szacowane koszty całkowite:

3 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 24. Projekt nr 3

ZAGOSPODAROWANIE PARKU MIEJSKIEGO POŁOŻONEGO PRZY UL. PRYZAKŁADOWEJ W TŁUSZCZU

Opis projektu:

Rewitalizacja Parku Miejskiego obejmuje urządzenie miejsc aktywności fizycznej dla różnych grup wiekowych, uzupełnienie oświetlenia oraz wykonanie dodatkowych elementów małej architektury i nasadzenia roślin.

Rysunek 26. Park przy ul. Przyzakładowej w Tłuszczu



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

Cel projektu:

Utworzenie miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych, integracja mieszkańców oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania, rozszerzenie możliwości organizowania imprez plenerowych i wydarzeń kulturalnych (takich jak festyny, pokazy, koncerty i wystawy), a także promocja i rozwój lokalnej turystyki.

Podmioty realizujące projekt:

Urząd Miejski w Tłuszczu

Okres realizacji:

2016-2020

Szacowane koszty całkowite:

2 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 25. Projekt nr 4

PRZEBUDOWA OGRÓDKA JORDANOWSKIEGO W TŁUSZCZU

Opis projektu:

Przebudowa Ogródka Jordanowskiego w Tłuszczu obejmuje uzupełnienie infrastruktury technicznej, sanitarnej, elektrycznej oraz oświetlenia, urządzenie miejsc aktywności fizycznej dla różnych grup wiekowych, a także wykonanie dodatkowych elementów małej architektury i nasadzenia roślin.

Rysunek 27. Ogródek Jordanowski w Tłuszczu



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

Cel projektu:

Utworzenie miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych, integracja mieszkańców oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania, rozszerzenie możliwości organizowania imprez plenerowych i wydarzeń kulturalnych (takich jak festyny, pokazy, koncerty i wystawy), a także promocja i rozwój lokalnej turystyki.

Podmioty realizujące projekt:

Urząd Miejski w Tłuszczu

Okres realizacji:

2016-2020

Szacowane koszty całkowite:

2 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 26. Projekt nr 5

MODERNIZACJA STADIONU SPORTOWEGO W TŁUSZCZU	
Opis projektu: Projekt zakłada przebudowę płyty boiska, modernizację trybun, a także wykonanie oświetlenia i ogrodzenia terenu Stadionu. Rysunek 28. Stadion Sportowy w Tłuszczu 	
Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.	
Cel projektu: Promocja kultury fizycznej i aktywnych form spędzania wolnego czasu, rozwój ogólnodostępnej infrastruktury sportowej, integracja mieszkańców poprzez organizację wydarzeń kulturalnych i sportowych na terenie Gminy, a także promocja i rozwój turystyki lokalnej.	
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu	
Okres realizacji: 2016-2018	
Szacowane koszty całkowite: 3 000 000 zł	

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 27. Projekt nr 6

BUDOWA SIECI MONITORINGU WIZYJNEGO
Opis projektu: Projekt zakłada instalację systemu monitoringu miejskiego obejmującego centrum Miasta oraz Stadion Miejski w Tłuszczu.
Cel projektu: Poprawa bezpieczeństwa w miejscach użyteczności publicznej, ochrona mienia publicznego oraz przeciwdziałanie przestępczości i wandalizmowi.
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu
Okres realizacji: 2016-2018
Szacowane koszty całkowite: 300 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 28. Projekt nr 7

TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ W TŁUSZCZU
Opis projektu: Projekt zakłada docieplenie ścian zewnętrznych oraz wymianę instalacji wewnętrznych, takich jak C.O i C.W.U wraz z niezbędnymi robotami towarzyszącymi.
Rysunek 29. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Tłuszczu 
Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.
Cel projektu: Redukcja emisji dwutlenku węgla do atmosfery oraz zmniejszenie kosztów eksploatacji obiektu poprzez zmniejszenie strat ciepła w wyniku przenikania przez przegrody zewnętrzne, a także poprawa warunków pracy członków OSP w Tłuszczu.
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu Ochotnicza Straż Pożarna w Tłuszczu
Okres realizacji: 2016-2020
Szacowane koszty całkowite: 2 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 29. Projekt nr 8

MODERNIZACJA PARKINGU PUBLICZNEGO NA TERENIE PKP W TŁUSZCZU ORAZ PRZY DWORCU KOLEJOWYM

Opis projektu:

W ramach projektu wybudowana zostanie sieć infrastruktury technicznej oraz system odwadniania, zostanie wykonane również oświetlenie i system monitoringu wizyjnego. Ciągi komunikacyjne zostaną utwardzone kostką brukową.

Rysunek 30. Parking publiczny przy stacji PKP Tłuszcz



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

Cel projektu:

Poprawa lokalnego systemu drogowego oraz bezpieczeństwa pieszych i kierowców, sprawniejszy dojazd do przystanku PKP.

Podmioty realizujące projekt:

Urząd Miejski w Tłuszczu
Polskie Koleje Państwowe

Okres realizacji:

2016-2020

Szacowane koszty całkowite:

1 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 30. Projekt nr 9

PRZEBUDOWA UL. ARMII KRAJOWEJ I KOŚCIELNEJ W TŁUSZCZU	
Opis projektu: Inwestycja obejmuje przebudowę jezdni, chodników i rowów odwadniających, budowę skrzyżowań wyniesionych, a także budowę chodników, ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż ulic. Rysunek 31. Ulica Armii Krajowej w Tłuszczu  Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.	
Cel projektu: Poprawa lokalnego systemu drogowego oraz bezpieczeństwa pieszych i kierowców, skierowanie ruchu samochodowego z terenów zabudowy mieszkaniowej na drogę wojewódzką i w stronę centrum Miasta, sprawniejszy dojazd do przystanku PKP, a także promocja aktywnych form spędzania czasu wolnego i turystyki rowerowej.	
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu	
Okres realizacji: 2015-2016	
Szacowane koszty całkowite: 2 000 000 zł	

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 31. Projekt nr 10

PRZEBUDOWA UL. SŁONECZNEJ, ODROWĄŻA I ŁĄKOWEJ W TŁUSZCZU	
Opis projektu: Inwestycja obejmuje przebudowę jezdni, chodników i rowów odwadniających, budowę skrzyżowań wyniesionych, a także budowę chodników, ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż ulic. Rysunek 32. Ulica Słoneczna w Tłuszczu  Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.	
Cel projektu: Poprawa lokalnego systemu drogowego oraz bezpieczeństwa pieszych i kierowców, skierowanie ruchu samochodowego z terenów zabudowy mieszkaniowej na drogę wojewódzką i w stronę centrum Miasta, sprawniejszy dojazd do przystanku PKP, a także promocja aktywnych form spędzania czasu wolnego i turystyki rowerowej.	
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu	
Okres realizacji: 2015-2016	
Szacowane koszty całkowite: 2 000 000 zł	

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Projekty realizowane na obszarze nr 2

Tabela 32. Projekt nr 11

REMONT BUDYNKU KOMUNALNEGO PRZY UL. SZEROKIEJ 27 W TŁUSZCZU

Opis projektu:

Projekt zakłada kompleksowy remont budynku, który znajduje się w złym stanie technicznym. Prace obejmą: wykonanie ekspertyzy fundamentów, wymianę pokrycia dachowego, wymianę elewacji, nadbudowę piętra oraz zagospodarowanie otoczenia, miejsc postojowych i chodników.

Rysunek 33. Budynek komunalny przy ul. Szerokiej 27 w Tłuszczu



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

Cel projektu:

Poprawa warunków życia osób w trudnej sytuacji zamieszkujących budynek oraz zwiększenie ich aktywności społecznej.

Podmioty realizujące projekt:

Urząd Miejski w Tłuszczu

Okres realizacji:

2016-2020

Szacowane koszty całkowite:

1 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 33. Projekt nr 12

REMONT BUDYNKU KOMUNALNEGO PRZY UL. PARKOWEJ 5 W TŁUSZCZU

Opis projektu:

Projekt zakłada kompleksowy remont budynku, który znajduje się w złym stanie technicznym. Prace obejmą: wymianę stolarki okiennej, wymianę elewacji oraz zagospodarowanie otoczenia, miejsc postojowych i chodników.

Rysunek 34. Budynek komunalny przy ul. Parkowej 5 w Tłuszczu



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

Cel projektu:

Poprawa warunków życia osób w trudnej sytuacji zamieszkujących budynek oraz zwiększenie ich aktywności społecznej.

Podmioty realizujące projekt:

Urząd Miejski w Tłuszczu

Okres realizacji:

2016-2020

Szacowane koszty całkowite:

2 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 34. Projekt nr 13

REMONT BUDYNKU KOMUNALNEGO PRZY UL. PARKOWEJ 1 W TŁUSZCZU

Opis projektu:

Projekt zakłada kompleksowy remont budynku, który znajduje się w złym stanie technicznym. Prace obejmą: wymianę pokrycia dachowego wraz ze zmianą jego konstrukcji na dwuspadową i zagospodarowaniem poddasza na użytkowe, wymianę stolarki okiennej, wymianę elewacji oraz zagospodarowanie otoczenia, miejsc postojowych i chodników.

Rysunek 35. Budynek komunalny przy ul. Parkowej 1 w Tłuszczu



Źródło: Urząd Miejski w Tłuszczu.

Cel projektu:

Poprawa warunków życia osób w trudnej sytuacji zamieszkujących budynek oraz zwiększenie ich aktywności społecznej.

Podmioty realizujące projekt:

Urząd Miejski w Tłuszczu

Okres realizacji:

2016-2020

Szacowane koszty całkowite:

1 000 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Projekty realizowane na obydwu obszarach

Tabela 35. Projekt nr 14

„PUNKT DLA RODZINY – KOMPLEKSOWY SYSTEM WSPARCIA DLA RODZIN Z TERENU GMINY TŁUSZCZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W TRUDNYM POŁOŻENIU FINANSOWYM I RODZICÓW NIERADZĄCYCH SOBIE Z OBOWIĄZKAMI RODZICIELSKIMI” (projekt w ramach IX priorytetu RPO, działanie 9.1 „Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”)	
Opis projektu:	Projekt przewiduje wsparcie całych rodzin poprzez finansowanie funkcjonującego Punktu Pomocy Dziecku i Rodzinie, który powstał ze środków EFS w latach 2012-2015 (projekt systemowy). Zapewnia on wsparcie specjalistyczne dla potrzebujących wsparcia mieszkańców (poradnictwo psychologiczne, doradztwo zawodowe i prawne, terapia neurorozwoju, socjoterapia, terapia systemowa rodzin). Ponadto, projekt zapewnia zajęcia aktywizujące, integrujące i włączające.
Cel projektu:	Wzmocnienie samodzielności finansowej i wychowawczej 30 rodzin z terenu Gminy Tłuszcz oraz nabycie kompetencji społecznych i zawodowych przez dorosłych członków rodzin, w tym: nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie kompetencji społeczno-wychowawczych rodziców (m.in. wspieranie nastolatków we wchodzeniu w dorosłość, komunikacja bez przemocy, pomoc małym dzieciom w rozwoju, umiejętność organizowania edukacyjnych zabaw dla dziecka, umiejętność pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością, umiejętność radzenia sobie ze stresem i trudnościami), nabycie kompetencji zawodowych i ekonomicznych przez niepracujących rodziców (m.in. umiejętność zarządzania budżetem domowym, wychodzenie z zadłużenia, tworzenie i zarządzanie przedsiębiorstwem społecznym/ spółdzielnią socjalną, szukanie pracy na otwartym rynku pracy, zakładanie własnej firmy).
Podmioty realizujące projekt:	Stowarzyszenie Biuro Obsługi Ruchu Inicjatyw Społecznych BORIS Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu
Okres realizacji:	2016-2018
Szacowane koszty całkowite:	1 227 588 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 36. Projekt nr 15

WSPARCIE DLA RODZIN PRZEŻYWAJĄCYCH TRUDNOŚCI W WYPEŁNIANIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH ORAZ ORGANIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ (projekt w ramach IX priorytetu RPO, działanie 9.2 „Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej”, poddziałanie 9.2.1 „Zwiększenie dostępności usług społecznych”)
Opis projektu: W ramach projektu planowane jest utworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz realizacja zajęć rozwijających co najmniej cztery z ośmiu kompetencji kluczowych wykazanych w zaleceniu Parlamentu Europejskiego ws. kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt skierowany jest głównie do dzieci z osiedla bloków komunalnych Borki i jest odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby tej społeczności lokalnej.
Cel projektu: Stworzenie sieci wsparcia społecznego i dostępu do wysokiej jakości usług społecznych dla dzieci i młodzieży poprzez utworzenie placówki wsparcia dziennego i dwóch filii na terenach wymagających rewitalizacji społecznej. Zmniejszenie problemów społecznych związanych z opieką i wychowaniem dzieci, socjalizacją i integracją dzieci zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną. Zapewnienie opieki i wsparcia dla dzieci w godzinach popołudniowych oraz umożliwienie podejmowania zatrudnienia lub nierezygnowania z pracy rodzicom i opiekunom dzieci.
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu organizacje pozarządowe
Okres realizacji: 2016-2019
Szacowane koszty całkowite: do doprecyzowania w ramach dalszych prac nad realizacją projektu

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 37. Projekt nr 16

UTWORZENIE DZIENNEGO DOMU SENIOR-WIGOR PRZY UL. DŁUGIEJ W TŁUSZCZU (projekt w ramach programu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pt. „Program Wieloletni Senior-Wigor na lata 2015-2020”)	
Opis projektu:	W ramach projektu planowane jest utworzenie Dziennego Domu Senior-Wigor, który przeznaczony jest dla osób powyżej 60. roku życia. Dom Senior-Wigor, oprócz usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych, zapewnia również korzystanie z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, obejmującej także usługi w zakresie aktywności ruchowej, edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej. W ramach projektu przewiduje się udostępnienie seniorom infrastruktury pozwalającej na aktywne spędzanie czasu wolnego, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego. Program jest elementem polityki społecznej państwa, który ma poprawić jakość życia seniorów, zapewnić wsparcie oraz pomoc adekwatną do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia seniorów.
Cel projektu:	Rozwój usług społecznych dostosowany do potrzeb oraz możliwości osób starszych, realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób starszych, aktywizacja społeczna. Poprawa jakości życia seniorów, zapewnienie wsparcia oraz pomocy adekwatnej do ich potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia. Wsparcie dla całych rodzin i utrzymanie aktywności zawodowej osób mających obowiązek zapewnienia opieki nad starszym członkiem rodziny. Zagospodarowanie i wykorzystanie potencjału osób starszych.
Podmioty realizujące projekt:	Urząd Miejski w Tłuszczu Ośrodek Pomocy Społecznej w Tłuszczu
Okres realizacji:	2016
Szacowane koszty całkowite:	250 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 38. Projekt nr 17

KURSY ZAWODOWE W ZAKRESIE GRAFIKI KOMPUTEROWEJ I TWORZENIA STRON INTERNETOWYCH
Opis projektu: W ramach projektu przeprowadzone zostaną kursy zawodowe oraz doskazywanie dla osób bezrobotnych oraz niepełnosprawnych mieszkańców Gminy w zakresie grafiki komputerowej oraz tworzenia stron internetowych. Kursy zostaną przeprowadzone z wykorzystaniem sprzętu i wyposażenia Lokalnego Centrum Kompetencji dofinansowanego w ramach projektu MAZOWSZANIE współfinansowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013.
Cel projektu: Podniesienie poziomu kompetencji zawodowych mieszkańców Gminy Tłuszcz. Zmniejszanie bezrobocia poprzez doskazywanie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i zwiększanie ich kwalifikacji do podjęcia pracy w zawodzie grafika i informatyka. Wsparcie przedsiębiorców w zakresie zakładania działalności gospodarczej i promocji firmy w internecie.
Podmioty realizujące projekt: Urząd Miejski w Tłuszczu Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji Lokalne Centrum Kompetencji
Okres realizacji: 2016-2020
Szacowane koszty całkowite: 200 000 zł

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 39. Projekt nr 18

ORGANIZACJA ZAJĘĆ ROZWIJAJĄCYCH KOMPETENCJE KLUCZOWE (zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady)
Opis projektu: Projekt zakłada wsparcie mieszkańców poprzez organizację zajęć rozwijających ich kluczowe kompetencje zdefiniowane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady.
Cel projektu: Podnoszenie kluczowych kompetencji mieszkańców Gminy Tłuszcz: kompetencje informatyczne, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość, świadomość i ekspresja kulturalna.
Podmioty realizujące projekt: Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji Lokalne Centrum Kompetencji
Okres realizacji: do doprecyzowania w ramach dalszych prac nad realizacją projektu
Szacowane koszty całkowite: do doprecyzowania w ramach dalszych prac nad realizacją projektu

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



Tabela 40. Projekt nr 19

ORGANIZACJA ZAJĘĆ KULTURALNYCH
Opis projektu: Projekt zakłada organizację warsztatów teatralnych, fotograficznych i filmowych, spektakli profilaktycznych, mityngów i przedstawień dla mieszkańców Gminy.
Cel projektu: Zwiększanie aktywności mieszkańców w sferze społecznej, zwiększanie poczucia przynależności do regionu, kultywowanie lokalnych tradycji i dziedzictwa kulturowego.
Podmioty realizujące projekt: Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji
Okres realizacji: do doprecyzowania w ramach dalszych prac nad realizacją projektu
Szacowane koszty całkowite: do doprecyzowania w ramach dalszych prac nad realizacją projektu

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 41. Projekt nr 20

ORGANIZACJA WARSZTATÓW CERAMICZNYCH WRAZ Z PRELEKCJAMI
Opis projektu: Projekt zakłada organizację warsztatów ceramicznych wraz z prelekcjami dotyczącymi historii ceramiki, która ma silne powiązania z tradycjami Tłuszcza.
Cel projektu: Zwiększanie aktywności mieszkańców w sferze społecznej, zwiększanie poczucia przynależności do regionu, kultywowanie lokalnych tradycji i dziedzictwa kulturowego.
Podmioty realizujące projekt: Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji
Okres realizacji: do doprecyzowania w ramach dalszych prac nad realizacją projektu
Szacowane koszty całkowite: do doprecyzowania w ramach dalszych prac nad realizacją projektu

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



2. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Lokalnego Planu Rewitalizacji

W celu zapewnienia skuteczności realizacji „Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz” należy w sposób liczbowy określić jego produkty i rezultaty. Pozwoli to bowiem na dokładne monitorowanie realizacji projektów rewitalizacyjnych. Wskaźniki produktu i rezultatu odzwierciedlają konkretne cele, jakie mają być osiągnięte w wyniku przeprowadzenia rewitalizacji.

Wskaźnik produktu odnosi się do wszystkich produktów powstałych bezpośrednio w trakcie realizacji projektów. Można wykorzystać tuż po zakończeniu inwestycji, np. na podstawie protokołu odbioru.

Wskaźnik rezultatu określa natomiast wpływ danego projektu na otoczenie. Wytyczenie tego wskaźnika wymaga od podmiotu realizującego projekt wprowadzenia systemu umożliwiającego jego dokładne zmierzenie.

Wskaźniki produktu i rezultatu dla „Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz” zaprezentowano w tabeli nr 42.

Tabela 42. Wskaźniki produktu i rezultatu Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość wskaźnika
WSKAŹNIKI PRODUKTU		
Liczba zbudowanych targowisk miejskich	szt.	1
Liczba obiektów poddanych remontowi lub termomodernizacji	szt.	4
Liczba zagospodarowanych parków miejskich	szt.	2
Liczba przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych	szt.	2
Liczba zainstalowanych systemów monitoringu wizyjnego	szt.	1
Długość przebudowanych dróg	mb.	3 025
Liczba utworzonych miejsc parkingowych	szt.	450
WSKAŹNIKI REZULTATU		
Wskaźnik zatrudnialności: osoby znajdujące zatrudnienie w stosunku do osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo biorących udział w projektach	%	22
Liczba osób korzystających codziennie z przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych	os.	400
Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie Gminy	os.	500
Wskaźnik rezultatów społecznych: liczony od liczby osób biorących udział w projektach opieki społecznej	%	56

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



3. Ramy finansowe Lokalnego Planu Rewitalizacji

Realizacja projektów zawartych w Lokalnym Planie Rewitalizacji może być finansowana z różnorodnych źródeł. Oprócz środków własnych Urzędu Miejskiego i jednostek mu podległych należy wskazać przede wszystkim:

- środki budżetu Unii Europejskiej,
- środki pochodzące z innych źródeł zagranicznych,
- środki funduszy celowych oraz dotacje z poszczególnych ministerstw,
- środki własne przedsiębiorstw i osób fizycznych (także na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego).

3.1. Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz innych źródeł zagranicznych

Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej

W najbliższych latach kluczowym dla polskich samorządów źródłem finansowania projektów inwestycyjnych i rozwojowych będą środki europejskiej polityki spójności wydzielone z nowego budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020. W systemie zarządzania polityką spójności na poziomie krajowym najważniejszym dokumentem jest Umowa Partnerstwa, która określa strategię inwestowania tych środków, a wdrażanie tej strategii odbywa się dzięki realizacji sześciu programów krajowych oraz szesnastu programów regionalnych.

Biorąc pod uwagę projekty zawarte w Lokalnym Planie Rewitalizacji Gminy Tłuszcz najważniejszym źródłem ich dofinansowania będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Podzielono go na osie wspierające poszczególne obszary gospodarki. Zostały one zaprezentowane w tabeli zamieszczonej w rozdziale 2. w części III niniejszego dokumentu.

W RPO działania rewitalizacyjne będą realizowane w ramach osi priorytetowej VI. „Jakość życia” i będą dofinansowywane w ramach działania 6.2. „Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych”.

Gmina powinna jednak starać się o uzyskanie dotacji unijnych do realizacji zadań również w ramach programów krajowych. Są one sformułowane w następujący sposób:

- Program Inteligentny Rozwój 2014-2020,
- Program Polska Cyfrowa 2014-2020,
- Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Program Pomoc Techniczna 2014-2020.

Zostały one scharakteryzowane w tabeli nr 43.



Tabela 43. Charakterystyka programów krajowych wdrażających perspektywę unijną na lata 2014-2020

Program operacyjny	Priorytety i działania
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	1. Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu 3. Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej 4. Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej 5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego 6. Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego 7. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia 8. Pomoc techniczna
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	1. Wsparcie prowadzenia prac B+R 2. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach 3. Wsparcie otoczenia biznesu 4. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	1. Osoby młode na rynku pracy 2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji 3. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju 4. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa 5. Wsparcie dla obszaru zdrowia
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	1. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu 2. E-administracja i otwarty urząd 3. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa 4. Pomoc techniczna
Program Operacyjny Pomoc Techniczna	1. Utrzymanie i rozwój potencjału instytucji realizujących politykę spójności w Polsce w latach 2014-2020 2. Przygotowanie beneficjentów do wdrażania projektów 3. Wsparcie wymiaru miejskiego w polityce spójności 4. System informacji i promocji dla funduszy europejskich

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Fundusze unijne są istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych, należy jednak podkreślić, że w przypadku ich realizacji Gmina jest zobowiązana do zapewnienia wkładu własnego, który może pokryć ze środków własnych lub z zadłużenia. Konieczne tym samym staje się wdrożenie programu monitorowania zdolności Gminy do zaangażowania wkładu własnego i jego alokacji na różne projekty infrastrukturalne, społeczne czy gospodarcze. Innym obowiązkiem Gminy w zakresie pozyskiwania środków z budżetu Unii Europejskiej jest zapewnienie procedur monitorowania i rozliczania realizowanych inwestycji zgodnie z wytycznymi obowiązującymi dla perspektywy budżetowej na lata 2014-2020.

Środki pochodzące z innych źródeł zagranicznych

Oprócz środków przyznawanych w ramach europejskiej polityki spójności Gmina może ubiegać się również o inne źródła finansowania w ramach zagranicznych programów wsparcia. Najważniejsze z nich zostały zaprezentowane w tabeli nr 44.



Tabela 44. Charakterystyka wybranych zagranicznych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych

Źródło finansowania	Obszary wsparcia
Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego („fundusze norweskie”)	1. Bioróżnorodność i monitoring środowiska 2. Oszczędzanie energii, odnawialne źródła 3. Społeczeństwo obywatelskie 4. Rozwój społeczny i regionalny 5. Kulturowe dziedzictwo 6. Badania naukowe i stypendia 7. Schengen i sprawy wewnętrzne 8. Godna praca i dialog trójstronny 9. Innowacje w zakresie zielonych technologii
Szwajcarsko-Polski Program Współpracy	1. Bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform 1.1. Inicjatywy na rzecz rozwoju regionalnego regionów peryferyjnych i słabo rozwiniętych 1.2. Zwiększenie ochrony wschodnich granic Unii Europejskiej 2. Środowisko i infrastruktura 2.1. Odbudowa, przebudowa i rozbudowa infrastruktury środowiskowej oraz poprawa stanu środowiska 2.2. Poprawa publicznych systemów transportowych 2.3. Bioróżnorodność i ochrona ekosystemów 3. Sektor prywatny 3.1. Poprawa środowiska biznesowego MŚP 3.2. Rozwój sektora prywatnego i promocja eksportu MŚP 4. Rozwój społeczny i zasobów ludzkich 4.1. Ochrona zdrowia 4.2. Badania i rozwój
Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności	1. Inicjatywy w zakresie edukacji 1.1. English teaching 1.2. Równać szanse 1.3. Szkoła ucząca się (SUS) 1.4. Projektor – wolontariat studencki 1.5. Stypendia pomostowe 1.6. Uniwersytet trzeciego wieku (UTW) 2. Rozwój społeczności lokalnych 2.1. Wspieramy organizacje pozarządowe 2.2. Działaj lokalnie 2.3. Nowe technologie lokalnie 2.4. Liderzy PAFW 2.5. Konkurs „Pro Publico Bono” 2.6. Program Rozwoju Bibliotek 2.7. Lokalne Partnerstwa PAFW 2.8. Obywatel i Prawo

Źródło: opracowanie Contract Consulting.



3.2. Środki krajowe

Analizując źródła finansowania projektów, należy także zwrócić uwagę na środki krajowe pochodzące z poszczególnych ministerstw. Gmina może się bowiem starać o finansowanie niektórych inwestycji np. ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego czy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Szczególnie warto wspomnieć również o działalności Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, które odpowiada za koordynację działań dotyczących rozwoju sieci dróg lokalnych, zgodnie ze znowelizowaną ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. W ministerstwie podejmowane są bowiem decyzje o podziale dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych samorządów w zakresie przebudowy, budowy lub remontów dróg powiatowych i gminnych. Wsparcie tego typu inwestycji przewiduje między innymi „Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2020”. Jego strategicznym celem jest „poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i tworzenie spójnej, zrównoważonej i przyjaznej użytkownikowi lokalnej sieci drogowej”, co czyni go szczególnie istotnym dla realizacji przez Gminę zadań w tym obszarze. Program ten jest kontynuacją Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych, w którego ramach w latach 2008-2014 zmodernizowano i rozbudowano sieć dróg o łącznej długości 12,2 tys. km.

Wśród innych ważnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych można także wskazać wsparcie oferowane w ramach funduszy celowych pochodzących z jednostek takich jak np. Narodowy oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zostały one scharakteryzowane w tabeli nr 45.

Ponadto, wśród istotnych źródeł finansowania projektów należy wskazać środki pochodzące z Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, a także od takich podmiotów jak Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej czy Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Tabela 45. Obszary wsparcia w ramach działalności Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Nazwa jednostki	Obszary wsparcia
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	1. Ochrona wód 2. Gospodarka wodna 3. Ochrona atmosfery 4. Ochrona ziemi 5. Edukacja ekologiczna 6. Ochrona przyrody 7. Zapobieganie zagrożeniom środowiska i poważnym awariom oraz usuwanie ich skutków



Nazwa jednostki	Obszary wsparcia
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	1. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi 1.1. Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach 2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi 2.1. Racjonalna gospodarka odpadami 2.2. Ochrona powierzchni ziemi 2.3. Geologia i górnictwo 3. Ochrona atmosfery 3.1. Poprawa jakości powietrza – programy ochrony powietrza, KAWKA 3.2. LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej 3.3. Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych 3.4. Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach 3.5. BOCIAN – rozproszone odnawialne źródła energii 3.6. Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii 4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów 4.1. Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej 5. Międzydziedzinowe 5.1. Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony państwa 5.2. Wspieranie działalności monitoringu środowiska 5.3. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków 5.4. Edukacja ekologiczna 5.5. Współfinansowanie programu LIFE 5.6. SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW 5.7. E-KUMULATOR – Ekologiczny Akumulator dla Przemysłu

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

W celu realizacji projektów Gmina może także współpracować z podmiotami prywatnymi na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego, czyli przedsięwzięć realizowanych w oparciu o umowę długoterminową zawartą pomiędzy podmiotem publicznym a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym. Fundamentem tej współpracy jest wspólnota działań stworzona po to, aby partnerzy mogli jak najlepiej wykonywać zadania, do których zostali powołani. Zadaniem partnera publicznego jest świadczenie usług publicznych, natomiast podmiot prywatny prowadzi działalność gospodarczą i osiąga z niej zyski. Partnerstwo może obejmować takie dziedziny jak np. budownictwo mieszkań na wynajem, centra sportowo-rekreacyjne, parkingi, szkoły, siedziby władz publicznych, gospodarka komunalna czy budowa dróg.



CZĘŚĆ VI. System wdrażania i monitorowania Lokalnego Planu Rewitalizacji

1. Zasady wdrażania i realizacji Lokalnego Planu Rewitalizacji

Realizacja „Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz” wymusza po stronie Urzędu Miejskiego w Tłuszczu podejmowanie licznych działań ukierunkowanych na wdrażanie projektów rewitalizacyjnych zaplanowanych w dokumencie. Konieczna w tym celu staje się współpraca z szeroko rozumianym „otoczeniem zewnętrznym” Gminy, w którego skład wchodzi sektor społeczny, gospodarczy i publiczny. Współpraca ta ma na celu optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w posiadaniu każdego z sektorów oraz wsparcie innowacyjności proponowanych działań.

Ponadto, zgodnie z wymogiem uwzględnionym w Ustawie o rewitalizacji, na terenie Gminy Tłuszcz powołany zostanie Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji.

Lokalny Plan Rewitalizacji jest dokumentem otwartym, do którego można włączać sukcesywnie nowe projekty. Wyznaczone projekty rewitalizacyjne powinny być bazą do podejmowania kolejnych decyzji, ale nie powinny stawać się elementem blokowania innych inwestycji również przyczyniających się do realizacji Planu.



2. Zasady monitoringu i ewaluacji Lokalnego Planu Rewitalizacji

2.1. Zasady i tryb monitoringu

Monitoring rozumiany jako kontrola procesu wdrażania Lokalnego Planu Rewitalizacji pozwala uniknąć błędów i niedopatrzeń w realizacji projektów. Będzie on prowadzony przez jednostkę wskazaną przez Burmistrza Gminy Tłuszcz.

W procesie monitoringu nadzorowany jest przebieg wdrożenia poszczególnych projektów:

- terminowy dobór właściwego źródła finansowania,
- skompletowanie załącznikowej dokumentacji projektu,
- terminowość i kompletność złożenia dokumentacji projektowej,
- terminowość dostarczanych produktów częściowych projektu,
- poprawność rozliczeń finansowych,
- jakość dostarczanych produktów częściowych projektu,
- zgodność dostarczanych produktów ze specyfiką projektową.

2.2. Zasady i tryb ewaluacji

Ewaluacja Lokalnego Planu Rewitalizacji to proces polegający na jego ocenie, ma ona na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji projektów. W ocenie tej będą brane pod uwagę następujące wskaźniki przeprowadzania projektów: skuteczność, efektywność, użyteczność, trafność oraz trwałość. Ewaluacja będzie dokonywana w oparciu o ocenę ex-ante, mid-term oraz ex-post.

Rysunek 36. Sposoby ewaluacji Lokalnego Planu Rewitalizacji



Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Ewaluacja ex-ante opisuje zakładane cele, przewidywane rezultaty, spójność z celami rozwojowymi danego obszaru, komplementarność z innymi projektami. Została ona wykonana w przebiegu realizacji zadania sformułowania Lokalnego Planu Rewitalizacji.



W przebiegu ewaluacji mid-term analizuje się proces wdrożenia i ocenia jego dotychczasowe efekty. Pozwala to odpowiedzieć na pojawiające się pytania i rozwiązać ujawnione problemy. Można w ten sposób ocenić skuteczność i efektywność projektu na danym etapie. Ewaluacja mid-term będzie wykonywana w trakcie realizacji projektów. Za jej wykonanie odpowiada jednostka wskazana przez Burmistrza Gminy Tłuszcz.

W ewaluacji ex-post ocenione będą efekty poszczególnych projektów, a na ich podstawie zostaną sformułowane wnioski na przyszłość. Przy ocenie należy zwrócić szczególną uwagę na użyteczność i trwałość przedsięwzięć, a także uwzględnić kryterium skuteczności i efektywności realizacji danego projektu. Za wykonanie ewaluacji ex-post odpowiada jednostka wskazana przez Burmistrza Gminy Tłuszcz.



Spis tabel

Tabela 1. Wskaźniki dla infrastruktury gazowej w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014.....	13
Tabela 2. Wskaźniki dla infrastruktury wodociągowej w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014	14
Tabela 3. Wskaźniki dla infrastruktury kanalizacyjnej w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014	14
Tabela 4. Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014	15
Tabela 5. Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014	15
Tabela 6. Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014.....	16
Tabela 7. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego w latach 2007-2014	20
Tabela 8. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014	23
Tabela 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Tłuszcz w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i Polski w latach 2007-2014.....	23
Tabela 10. Liczba ludności w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014.....	25
Tabela 11. Udział poszczególnych ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Tłuszcz w latach 2007-2014.....	25
Tabela 12. Saldo migracji na pobyt stały dla Gminy Tłuszcz w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w latach 2007-2014	29
Tabela 13. Liczba placówek oświatowych w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014.....	31
Tabela 14. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014	32
Tabela 15. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Tłuszcz w 2002 roku.....	33
Tabela 16. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu wołomińskiego w 2011 roku w porównaniu z rokiem 2002	33
Tabela 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu w latach 2010-2013	39
Tabela 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Tłuszczu w latach 2010-2013 w odniesieniu do powodów objęcia pomocą	39
Tabela 19. Charakterystyka instytucji i organizacji pozarządowych czynnie działających na rzecz osób niepełnosprawnych, ubogich i starszych w Gminie Tłuszcz	40
Tabela 20. Osie priorytetowe i działania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020	49
Tabela 21. Kierunki działań Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz.....	57
Tabela 22. Projekt nr 1	62
Tabela 23. Projekt nr 2	63
Tabela 24. Projekt nr 3	64
Tabela 25. Projekt nr 4	65
Tabela 26. Projekt nr 5	66
Tabela 27. Projekt nr 6	67
Tabela 28. Projekt nr 7	67
Tabela 29. Projekt nr 8	68
Tabela 30. Projekt nr 9	69
Tabela 31. Projekt nr 10	70
Tabela 32. Projekt nr 11	71
Tabela 33. Projekt nr 12	72



Tabela 34. Projekt nr 13	73
Tabela 35. Projekt nr 14	74
Tabela 36. Projekt nr 15	75
Tabela 37. Projekt nr 16	76
Tabela 38. Projekt nr 17	77
Tabela 39. Projekt nr 18	77
Tabela 40. Projekt nr 19	78
Tabela 41. Projekt nr 20	78
Tabela 42. Wskaźniki produktu i rezultatu Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz	79
Tabela 43. Charakterystyka programów krajowych wdrażających perspektywę unijną na lata 2014-2020	81
Tabela 44. Charakterystyka wybranych zagranicznych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych	82
Tabela 45. Obszary wsparcia w ramach działalności Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	83

Spis rysunków

Rysunek 1. Etapy tworzenia Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz.....	6
Rysunek 2. Położenie Gminy Tłuszcz na mapie powiatu wołomińskiego.....	7
Rysunek 3. Mapa Gminy Tłuszcz	8
Rysunek 4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Tłuszcz	10
Rysunek 5. Schemat linii kolejowych w okolicy Tłuszcza	11
Rysunek 6. Rzeka Cienka	17
Rysunek 7. Park w Jasienicy.....	18
Rysunek 8. Pomnik Obrońców Ojczyzny 1920 roku w Tłuszczu	22
Rysunek 9. Lokomotywa Hutnik 4010 w centrum Tłuszcza	22
Rysunek 10. Dożynki Gminne	35
Rysunek 11. Hala sportowa przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Tłuszczu.....	36
Rysunek 12. Cel główny Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku	46
Rysunek 13. Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku	46
Rysunek 14. Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020.....	48
Rysunek 15. Cele strategiczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020	48
Rysunek 16. Wizja Powiatu Wołomińskiego	51
Rysunek 17. Misja Powiatu Wołomińskiego.....	51
Rysunek 18. Cele strategiczne projektu Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku.....	51
Rysunek 19. Wizja rozwoju Gminy Tłuszcz 2023+	52
Rysunek 20. Cel główny projektu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023 ..	53
Rysunek 21. Cele strategiczne projektu Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Tłuszcz do roku 2023.....	53
Rysunek 22. Cele strategiczne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tłuszcz na lata 2013-2019.....	55
Rysunek 23. Cel główny Lokalnego Planu Rewitalizacji dla Gminy Tłuszcz	57
Rysunek 24. Teren pod Targowisko Miejskie w Tłuszczu	62
Rysunek 25. Park przy ul. Długiej w Tłuszczu	63
Rysunek 26. Park przy ul. Przyzakładowej w Tłuszczu.....	64



Rysunek 27. Ogródek Jordanowski w Tłuszczu	65
Rysunek 28. Stadion Sportowy w Tłuszczu.....	66
Rysunek 29. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Tłuszczu.....	67
Rysunek 30. Parking publiczny przy stacji PKP Tłuszcz.....	68
Rysunek 31. Ulica Armii Krajowej w Tłuszczu.....	69
Rysunek 32. Ulica Słoneczna w Tłuszczu	70
Rysunek 33. Budynek komunalny przy ul. Szerokiej 27 w Tłuszczu	71
Rysunek 34. Budynek komunalny przy ul. Parkowej 5 w Tłuszczu.....	72
Rysunek 35. Budynek komunalny przy ul. Parkowej 1 w Tłuszczu.....	73
Rysunek 36. Sposoby ewaluacji Lokalnego Planu Rewitalizacji.....	86

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014.....	13
Wykres 2. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Gminie Tłuszcz w latach 2009-2014..	20
Wykres 3. Stopa bezrobocia dla powiatu wołomińskiego w odniesieniu do danych dla województwa mazowieckiego i Polski	24
Wykres 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gminy Tłuszcz w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego	26
Wykres 5. Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i całej Polski	27
Wykres 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i całej Polski	27
Wykres 7. Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 .	28
Wykres 8. Wskaźnik zgonów na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014.....	28
Wykres 9. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu wołomińskiego	29
Wykres 10. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu wołomińskiego, województwa mazowieckiego i Polski	30
Wykres 11. Współczynnik skolaryzacji netto w Gminie Tłuszcz w latach 2007-2013	32
Wykres 12. Odsetek mieszkańców objętych pomocą społeczną w ogóle mieszkańców Gminy Tłuszcz w latach 2010-2013	39